

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO**

LUČONOŠE SELAČKE KULTURE

**OSTAVŠTINE IVANA LONČARIĆA PAPIĆA
I DR. VINKA ANTIĆA ZAVIČAJNOJ ZBIRCI GRADSKE
KNJIŽNICE CRIKVENICA – OGRANAK SELCE**

Diplomski rad

Ksenija Car Ilić

Mentor: prof. dr. sc. Daniela Živković

Zagreb, 2014.g.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. GRADSKA KNJIŽNICA CRIKVENICA	7
3. POVIJEST KNJIŽNICE GRADA CRIKVENICE.....	9
4. SMJEŠTAJ.....	12
5. ZAVIČAJNA ZBIRKA GRADSKE KNJIŽNICE CRIKVENICA OGRANKA KNJIŽNICE SELCE	14
5.1. DEFINICIJA ZAVIČAJNE ZBIRKE	14
5.2. PODRUČJE ZBIRKE.....	15
5.3. RUKOPISNE ZBIRKE IVANA LONČARIĆA PAPIĆA I DR. VINKA ANTIĆA	15
5.3.1. OSTAVŠTINA IVANA LONČARIĆA PAPIĆA.....	16
5.3.2. OSTAVŠTINA DR. VINKA ANTIĆA	20
5.4. RAZVRSTAVANJE GRAĐE	27
5.5. PROGRAM ZAŠTITE I STRUČNE OBRADE FONDA ZAVIČAJNE ZBIRKE	29
5.6. SMJEŠTAJ I ČUVANJE GRAĐE ZAVIČAJNE ZBIRKE.....	37
5.6.1. PROBLEMI PROSTORA	37
5.7. KORIŠTENJE GRAĐE ZAVIČAJNE ZBIRKE	39
5.8. PREZENTACIJA ZBIRKE	42
6. DIGITALIZACIJA ZAVIČAJNE ZBIRKE	45
6.1. SVRHA I CILJEVI	49
6.1.1. SVRHA.....	49
6.1.2. CILJEVI	49
6.2. ZNAČAJ PROJEKTA DIGITALIZACIJE.....	50
6.2.1. ANALIZA POTREBA	50
6.2.2. DODANA VRIJEDNOST.....	51
6.2.3. PRIMJENA I UTJECAJ	52
6.2.4. ZAŠTITA AUTORSKOG PRAVA I OSOBNIH PODATAKA	52
6.3. GRAĐA I SADRŽAJ	54

6.3.1. GRAĐA ZA DIGITALIZACIJU	54
6.3.2. NAČIN KORIŠTENJA SADRŽAJA.....	55
6.3.3. KORISNICI.....	55
6.3.4. POHRANA SADRŽAJA	55
6.4. PLAN PROJEKTA	56
6.4.1. PREGLED AKTIVNOSTI.....	56
6.4.2. PRAĆENJE USPJEŠNOSTI.....	57
7. ZAKLJUČAK.....	58
LITERATURA	60

1. UVOD

Svaka ljudskost i pojavnost želi se iskazati. Čovjek je socijalno biće, svemu želi, u društvu, oko sebe, odrediti svrhu, zašto nešto jest i što se s time želi postići. Danas u Knjižnici Selce, ogranak Gradske knjižnice Crikvenica, imamo bogate tragove života i rada, postojanja i djelovanja znamenitih Selčana: Ivana Lončarića Papića i dr. Vinka Antića. Njihove rukopisne ostavštine, a za Ivana Lončarića Papića možemo reći i njegova likovna ostavština – ne manje govore o njima, o Selcu, dakle o ljudima i prirodi Selca. Sve što su nam ostavili želimo sačuvati, zaštititi, stručno obraditi kao spomenik kulture i života ovih ljudi, ovoga mjesta, ovoga kraja. Svrha je to i naše Zavičajne zbirke koju krasi ove dvije ostavštine, ali i želja da bude od pomoći svima koji će to rukopisno gradivo željeti koristiti.

U Selce, kako ga naši književnici i pjesnici Vinko Antić i Ivan Lončarić Papić zovu - "Selce lipo" i "Lipo moje Selce" - treba samo zaviriti; u njegovu prebogatu dušu i u ove naizgled polumrtve papire, rukopise, crteže, akvarele, spise, platna i knjige dvaju Selčana i njihovih rukopisnih ostavština, kako je na jednom drugom mjestu kazao književnik Fran Kurelac: *"Ti si danas, knjigo, velika gospođa. Pred tobom su svi narodi koleno preklonuli; tamjanom te okadili, ružom ovenčali; tvoj zakon potpisali i poslu zavetovali. Kde te nije, sumrak se hvata. Kad narod pohodiš, ogrije se; kad odhodiš, oledi se. I bez tebe zemlja bi stala, nu ne znajući da stoji; i bez tebe ljudi bi živeli, nu ne znajući da žive. Ti si iskra, ti si luč života; ti si duša..."*¹

To vrijedi i za ove dvije ostavštine u našoj Zavičajnoj zbirci.

U zadnjih nekoliko godina osjeća se povećano zanimanje za zavičajne zbirke. Sve je više znanstvenika koji izučavaju takvu građu i svoje spoznaje objavljuju u novinama, časopisima, zbornicima i knjigama. Raznolike izložbe zanimljive zavičajne građe sve su češće i izazivaju pozornost i zainteresiranost mještana i gostiju. Entuzijazam u radu i oduševljenje hrvatskom baštinom kao prepoznatljivi znakovi

¹ Kurelac, F. Fluminensia ili koječega na Reci izgovorena, spevana, prevedena i nasnovana po Franu Kurelcu starinom Ogulincu a rodnom iz Bruvna u Krbavi. Troškom biskupa Djakovačkoga. Zagreb : Slovi Antuna Jakića, 1862.

duhovnog preporoda mogli bi biti kratkog vijeka ako društvena zajednica ne uoči iznimnu važnost zbirke i ne podrži nastojanja u očuvanju i prezentaciji njezine građe.²

Vrijedna građa naše Zavičajne zbirke, osobito ostavštine Ivana Lončarića Papića i dr. Vinka Antića, rukopisna, književna, likovna, kartografska, slikovna do prije par godina bile su nepoznate i nedostupne javnosti – neprikladno smještene, zatvorene u kutijama.

Naša Zavičajna zbirka je značajna jer čuva identitet naše lokalne zajednice, osvještava pripadnost jednoj kulturnoj, povijesnoj i geografskoj sredini. Radovi zavičajnika-umjetnika, znanstvenika i kulturnih djelatnika dio su zavičajne zbirke, a oni su svojim radom proslavili naš zavičaj.

Upravo danas u vrijeme globalizacije potrebno je istaknuti ono što je osobito i po čemu je neka sredina prepoznatljiva i posebna. Bogat i dobro uređen fond zavičajne zbirke daje uvid u povijesno bogatstvo kulturnog stvaralaštva kao i cjelokupnog razvitka regije³, zato smo puni entuzijazma krenuli u stručnu obradu građe naše zbirke, promidžbu zbirke u zajednici, omogućili njenu iskorištenost za znanstvena i stručna istraživanja te za promociju lokalne zajednice. Organizirali izložbe, kontaktirati s medijima, surađivati s drugim organizacijama u zavičaju, izdali dvije knjige kojima smo željeli prikazati dio bogatog kulturnog i književnog stvaralaštva kojim je obogaćena naša lokalna kulturna baština.

Uspjeli smo dobiti prostor tako da je zbirka smještena izdvojeno od ostatka knjižničnog fonda. Građa je konačno dostupna za znanstvene, kulturne, obrazovne i zabavne potrebe korisnika.

Prvi dio našeg cilja, obrada i prva prezentacija građe je završen, a sada želimo prezentirati građu široj javnosti. Putem digitalizacije, pisana i slikovna baština, postat će

² Vodič kroz ostavštinu I. L. Papića i dr. V. Antića u Zavičajnoj zbirci Selce. Predgovor. U pripremi.

³ Tošić-Grlač, S.; Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7.

savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj : Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / Črnjar, Ljiljana ; Lakić, Vilijam ; Sabljak, Ljiljana ; Tošić Grlač, Sonja ; Vugrinec, Ljiljana (ur.). Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 51-64.

dostupna velikom broju korisnika, a naša Zbirka postat će dio globalnog umreženog svijeta.

Projekt digitalizacije zavičajne građe predstavlja na svojevrsan način promociju zavičajne i kulturne baštine korištenjem najsuvremenije tehnologije i postupaka digitalizacije. Digitalna zavičajna zbirka može predstavljati korak u stvaranju digitalnog repozitorija zavičaja.

Zavičajna zbirka može se i na ovaj način uključiti u razvoj kulturnog turizma i kulturne industrije našeg Grada, stoga je nužno zalaganje svih institucija lokalne zajednice da se što više građe digitalizira i postane javno dostupno. Digitalizirana zavičajna građa širi lokalne granice i sadržaj zavičajne zbirke postaje zanimljiv široj javnosti, ona nudi mogućnost zajedničkog kreiranja i stvaranja opsežnog arhiva zavičajne građe iskoristivog u različite svrhe.

Upravo zavičajne zbirke su dijelovi fonda na kojima dolazi do izražaja komplementarnost tiskane i elektroničke građe. Objavljivanje digitalnih preslika zavičajne građe na webu, uz opisivanje te građe i uključivanje što više relevantnih suvremenih zaštićenih djela važna je zadaća knjižničara u ostvarivanju pristupa zavičajnim sadržajima. Kroz interpretaciju izvornih dokumenata oni zapravo pišu povijest zavičaja na webu te postaju nositelji interakcije između lokalnog i globalnog.⁴

⁴ Živković, D. Knjižnice i zavičajnost na pragu globalizacije // Znanje o domu in kulturni zakladi, skriti v knjižnicah : zbornik radova / 7. Strokovno srečanje z mednarodno udeležbo Knjižnica - igrišče znanja in zabave, Otočec, 19. in 20. september 2011. / Frida Biščan (ur.). Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2011. Str. 14-21.

2. GRADSKA KNJIŽNICA CRIKVENICA

Gradska knjižnica Crikvenica

Gradska knjižnica Crikvenica treća je narodna knjižnica u Primorsko-goranskoj županiji prema veličini knjižnog fonda i broju korisnika (ukupno s ogrankom i knjižničnim stanicama). Knjižnica svojim korisnicima, građanima Crikvenice, a u ljetnim mjesecima i gostima grada, nudi recentnu beletristiku na hrvatskom i više stranih jezika, stručno-popularnu literaturu, zbirku knjiga za djecu i mlade, bogatu referentnu zbirku (enciklopedija, leksikona i priručnika), veći broj naslova domaće i strane periodike, te manju zbirku nekonvencionalne građe. Posebnost unutar zavičajne zbirke odnedavna je i zbirka od oko 1000 starih razglednica Crikvenice koje datiraju od 1840. do 1960. godine.

Uz posudbu i usluge čitaonice, Knjižnica korisnicima nudi pristup Internetu, obavlja informacijska pretraživanja, međuknjižničnu posudbu, te omogućuje fotokopiranje i skeniranje knjižnične građe. Završen je i unosa građe u lokalnu bazu podataka čime je započelo u potpunosti informatizirano knjižnično poslovanje,

uključujući i cirkulaciju građe. Crikvenička knjižnica prisutna je u kulturnom životu grada putem brojnih programa koje samostalno organizira, iz čega izdvajamo predstavljanja knjiga, književne susrete, glazbeno-poetske večeri, predavanja te izložbe u izlozima Knjižnice.

Od lipnja 2002. godine, zajedno s Društvom hrvatskih književnika Zagreb i uz pokroviteljstvo Grada Crikvenice i Primorsko-goranske županije, Knjižnica, kao idejni pokretač, je suorganizator Jadranskih književnih susreta, koji su postali tradicionalna manifestacija svake godine početkom mjeseca lipnja. Naš grad u okviru ove manifestacije posjetila su do sada 54 poznata imena hrvatske književne scene, neki i u više navrata.

Jedna od djelatnosti knjižnice je izdavačka djelatnost u okviru koje je izdano 17 naslova knjiga. Popis svih do sada izdanih naslova dostupan je i na mrežnim stranicama www.knjiznica-crikvenica.hr

Gradska knjižnica Crikvenica ima i razvijenu knjižničku mrežu u preostala tri naselja - ogranak u Selcu i knjižnične stanice u Jadranovu i Dramlju, te stacionar u lječilištu "Thalassotherapie". Posebnost ogranka u Selcu koji nudi korisnicima 13 000 svezaka knjižnične građe, domaću i stranu periodiku i dobro opskrbljenu priručnu zbirku, jesu dvije vrlo vrijedne ostavštine, Ivana Lončarića Papića i dr. Vinka Antića, koje će u ovom diplomskom radu biti posebno predstavljene.

U naseljima Jadranovo i Dramalj djeluju knjižnične stanice koje u fondu korisnicima nude beletristiku za djecu i odrasle, izbor stručno-popularne literature kao i obveznu školsku lektiru, pristup internetu i usluge printanja.

Temeljni problem središnjeg odjela crikveničke knjižnice je nedostatak prostora. Problem je svakoga dana sve izraženiji i u smještaju knjižnične građe stvara neugodan vizualni dojam. Knjižnica je smještena uz glavnu crikveničku šetnicu u prostoru od 73 m². Ukupan fond knjižne građe je 45 000 knjiga, od toga 30 000 nalazi se u spremištu, nedostupno korisnicima, a oko 15 000 knjiga u središnjem odjelu smješteno na police, ali veliki dio i na podovima Knjižnice. Čelnici gradske uprave krajem prošle godine riješili su i ovaj problem kupnjom većeg, funkcionalnog prostora koji je namijenjen

gradskoj knjižnici. Tijekom ove godine započet će i građevinski radovi, pa će knjižnica djelovati u prostoru primjerenom gradu bogate kulturne tradicije.

3. POVIJEST KNJIŽNICE GRADA CRIKVENICE

Građani Crikvenice predvođeni Ivanom Skomeržom 6. listopada 1874. godine osnovali su Društvo narodne čitaonice. Iste godine Odjel za unutarnje poslove pri Zemaljskoj vladi Banovine Hrvatsko Slavonsko Dalmatinske odobrava Pravila Narodne čitaonice u Crikvenici. Čitaonica, osim novina, nabavlja sve više knjiga pa se 1894. registrira pod nazivom Narodna knjižnica i čitaonica.

Kao rezultat odupiranja mađarizaciji i nastojanja da se istakne hrvatski karakter knjižnice, 1905. godine ona mijenja naziv u Hrvatska čitaonica. Najzaslužniji za to su monsignor dr. Niko Veljačić (1844.-1931.), predsjednik Upravnog odbora Čitaonice od 1901. do 1908. i dr. Ivan Kostrenčić (1844.-1924.) koji je sredio i obogatio knjižničnu građu. Zanimljivo je napomenuti da je već tada Čitaonica pružala usluge turistima, pa ju je u nabavi građe novčano pomagalo i Lječilišno povjerenstvo. Pritisci vladajućeg jugoslavenskog režima na rad Hrvatske čitaonice, sve veće siromaštvo i opadanje broja članova rezultiraju njezinim zatvaranjem 1927. godine. Dana 16. srpnja 1937. godine održana je u gostionici "Pristanište" Osnivačka skupština Narodne čitaonice koju su organizirali napredni mještani. Veliku raspravu izazvalo je pitanje naziva, no prevladala je svijest da bi hrvatska u nazivu moglo uzrokovati zabranu djelovanja. Knjižnica započinje s radom u jednoj prostoriji gostionice. Narodna čitaonica primala je listove Politiku, Hrvatski dnevnik, Radnik. Na temelju prijedloga kotarskog načelnika Juraja Mihalića upućenog Odjelu za unutrašnje poslove banske vlasti Hrvatske i njegovog izvješća u kojem navodi da se na plesnoj zabavi koju je organizirala Čitaonica pjevala "Radnička pjesma", 4. svibnja 1940. godine zatvara se Narodna čitaonica koja je tada imala 106 članova.

Godine 1953. osnovana je Narodna knjižnica i čitaonica sa skromnim knjižničnim fondom, smjestivši se u prizemlju nekadašnjeg hotela "Bellevue". Godine 1964. Knjižnica ponovno seli u Dom kulture na Petaku, no ubrzo nakon preseljenja

izbija požar u kojem je stradala sva knjižnična građa. Iste godine otvara se novi prostor Knjižnice na Strossmayerovu šetalištu 22, gdje i danas djeluje. Od 1. siječnja 1978. Knjižnica je u sastavu Narodnog sveučilišta. Knjižnica je postala pokretač i organizator svih kulturnih zbivanja u Crikvenici: izložbi, koncerata, kazališne predstave, predavanja, predstavljanja knjiga, druženja s književnicima. U veljači 1990. g. otvara se knjižnični stacionar u lječilištu "Thalassotherapie" sa stotinjak knjiga za potrebe pacijenata. Od 1. travnja 1990. Knjižnica je u sastavu Centra za kulturu (bivše Narodno sveučilište)⁵ koji 1996. godine mijenja naziv u Ustanova u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić". Iste godine, 25. srpnja započinje s radom knjižnična stanica u Jadranovu, dok se u Dramlju knjižnična stanica otvara 22. svibnja 2002. godine.

Od 1. veljače 2000. godine Knjižnica je samostalna ustanova.

OGRANAK U SELCU također ima dugu povijest, Naime, 1873. godine osniva se Narodna čitaonica u Selcu. Iste godine Zemaljska vlada potvrđuje Pravila Društva Narodne čitaonice. Čitaonica prima deset listova: Primorac, Naša sloga, Vijenac, Obzor, Narodne novine, Narodni list, Katolički list, Slovenski narod i Cittadino, a do 1888.

⁵ Krištafor, V. Knjižnice i čitaonice u Crikvenici. Rijeka: Libellus, 1995.

ukupno 21 list. Razdoblje do 1904. godine obilježeno je kraćim ili duljim prekidima u radu i ponovnim obnavljanjem djelatnosti kada se osniva Hrvatska pučka knjižnica. Već u prvim godinama svog djelovanja Knjižnica prima veći broj novina, među kojima su: Dom i svijet, Savremenik, Prosvjeta, Hrvatski pravnik, Novi list, Koprive, Hrvatska danica, Hrvatska sloboda, Slobodna riječ, Pučki prijatelj, Pučki list, Mladi Hrvat, Pokret, Zvono, Obzor, Dalmatinski objavitelj. U Knjižnici se priređuju i edukativna predavanja. Godine 1923. osniva se Fond za gradnju Doma prosvjete, pa 1934. godine Hrvatska pučka knjižnica seli u nove prostore Doma u kojima je i sada. Tada je Knjižnica posjedovala oko 1000 knjiga. Za vrijeme II. svjetskog rata rad Knjižnice se prekida. Od 1959. godine Knjižnica ponovno djeluje, neprekidno do danas.⁶

⁶ Naraštaji govore. 110. godišnjica (1873. – 1983.) Narodne knjižnice u Selcu. Selce: Narodna knjižnica i čitaonica, 1984.

4. SMJEŠTAJ

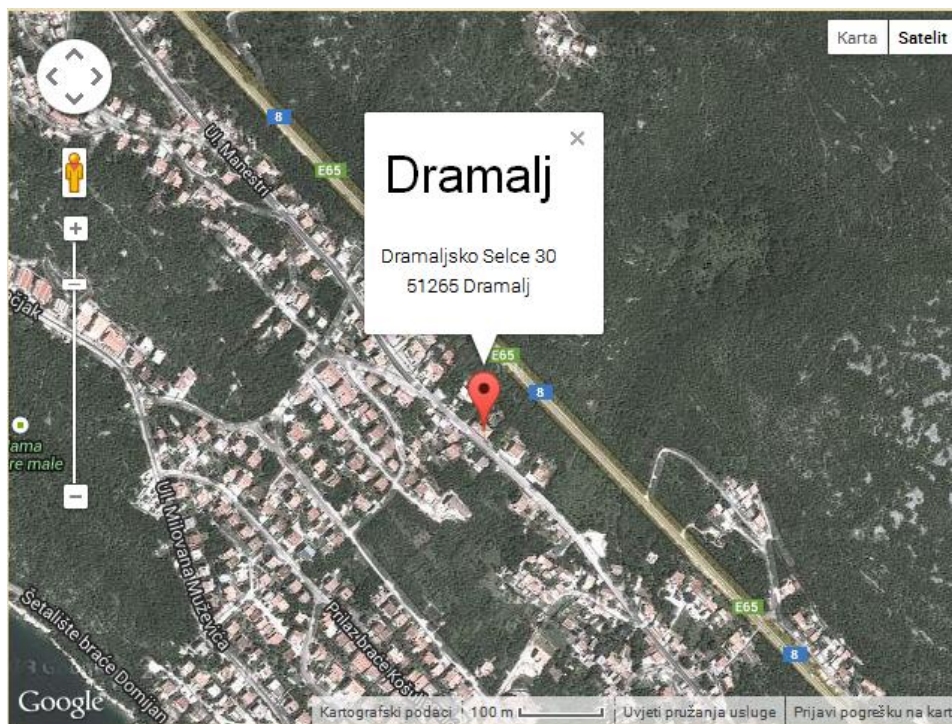
Gradska knjižnica u Crikvenici

Ogranak Knjižnice u Selcu

Knjižnična stanica u Jadranovu

Knjižnična stanica u Dramlju

5. ZAVIČAJNA ZBIRKA GRADSKE KNJIŽNICE CRIKVENICA OGRANKA KNJIŽNICE SELCE

5.1. DEFINICIJA ZAVIČAJNE ZBIRKE

Zavičajna zbirka (*Heimatskunde, engl. local collection, local studies, local history collection*) je posebna zbirka jer skuplja, obrađuje, smješta, čuva i daje na korištenje tiskanu ili na drugi način umnoženu građu o nekom području (primarna), građu izdanu bilo gdje u svijetu, a stvorili su je ljudi koji su na bilo koji način vezani uz taj kraj, te publikacije koje su izdane ili pak tiskane⁷ na tom lokalitetu (sekundarna građa). U izgrađivanju fonda zavičajne zbirke sve knjižnice prednost daju primarnoj građi, ali nabavljaju i sekundarnu, vođene ponajprije kriterijem slavne, značajne osobe za područje zbirke, dok se mjesto tiskanja ili pak izdanja kao uvjet da neka publikacija uđe u zavičajnu zbirku u novije vrijeme napušta.⁸

Iako se u raspravama koje su se vodile oko obuhvata građe u zavičajnoj zbirci konačna odluka prepuštala pojedinoj knjižnici, koja jedina može u dogovoru s drugim ustanovama, arhivima, knjižnicama i muzejima na svom području, odlučiti koju će sve građu prikupljati⁹, Zakon o knjižnicama koji je propisao dostavljanje obveznog primjerka radi stvaranja zavičajne zbirke u matičnim županijskim knjižnicama¹⁰ predvidio je da se u zavičajnu zbirku uključe sve vrste tiskovina, kao i audiovizualne i

⁷ Kriterij mjesta tiskanja određene publikacije po kojem se građa svrstava u fond zavičajne zbirke vrijedi samo za tiskovine tiskane prije 1945., jer danas su brojne tiskare i one više nisu znak kulturnog prestiža određenog mjesta.

⁸ Pejić, I. Zavičajna zbirka Narodne knjižnice "Petar Preradović" Bjelovar. Bjelovar: Prosvjeta, 1996.

⁹ Stamatović, D. Zadaci i značaj zavičajnih fondova u opštinskim narodnim bibliotekama. // Savjetovanje o zavičajnim zbirkama u narodnim bibliotekama / priredili Rejhana Maslo, Jelka Popović-Trtak. Sarajevo : Narodna biblioteka „Hasan Kikić”, 1987. Str. 9-18.

Pejić, I. Zavičajna zbirka kao jedan od oblika djelovanja knjižničara u društvenoj zajednici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 39, 1/2 (1996), str. 111-117.

Pejić, I. Zavičajna zbirka u kontekstu novih društvenih promjena. // Bjelovarski učitelj 7, 2-3(1998), str. 6-9.

¹⁰ Zakon o knjižnicama. // NN 104 (2000), članak 37.

elektroničke građe.¹¹ S obzirom na područje koje obuhvaćaju, zavičajne zbirke mogu biti lokalne ili mjesne, subregionalne (obuhvaćaju mjesto i njegovu širu okolicu) i regionalne.¹²

5.2. PODRUČJE ZBIRKE

Koliko god ova načelna pravila izgledaju teorijski jednostavna i prihvatljiva, u radu kod prikupljanja građe za zavičajnu zbirku postavljaju se uvijek nova pitanja i dvojbe. Sama riječ "zavičaj" je višeznačna. Konkretno, treba li se oslanjati samo na sadašnje administrativne granice Grada Crikvenice (Selce, Crikvenica, Dramalj i Jadranovo) ili uvažavati i povijesne. Kod nabave nove građe za zavičajnu zbirku Knjižnice Grada Crikvenice oslanjaju se na sadašnje administrativne granice, ali u ovom radu govorimo samo o gradivu dviju ostavštine koje posjeduje Zavičajna zbirka Knjižnice Selce koja vodi i preko granica naše zemlje, iako se ne smije zaboraviti da je najvećim dijelom to gradivo regionalnog, područnog prostora Hrvatskog primorja, Vinodola, Rijeke, Sušaka pa i Istre – manjim svojim dijelom i spomeničkim značenjem, prelazi ove prirodne međe. Međutim, široko značenje vrijednosti ove zbirke pravo je bogatstvo ako se ispravno i cjelovito sagleda u izvornom značenju, jedinstvenom upravo za ovaj kraj, za ovo područje.

5.3. RUKOPISNE ZBIRKE IVANA LONČARIĆA PAPIĆA I DR. VINKA ANTIĆA

Narodna knjižnica i čitaonica u Selcu, koja danas djeluje kao ogranak Gradske knjižnice Crikvenica, posjeduje uz redovni fond i dvije dragocjene rukopisne i bibliotečne ostavštine Ivana Lončarića Papića i dr. Vinka Antića, obojice Selčana.

¹¹ Isto, članak 38.

¹² Pejić, I. Zavičajna zbirka u kontekstu novih društvenih promjena. // Bjelovarski učitelj 7, 2-3(1998), str. 6-9.

5.3.1. OSTAVŠTINA IVANA LONČARIĆA PAPIĆA

Ostavština *Ivana Lončarića Papića* obuhvaća danas oko 350 svezaka knjiga, časopisa i drugih publikacija, te rukopisnu zbirku koja sadrži 48 standardnih arhivskih kutija rukopisnog gradiva, najvećim dijelom autografa, od čega je 28 rukopisnih kodeksa, uvezanih "*Knjiga*" i 12 daljnjih rukopisnih kodeksa pod izvornim autorovim nazivom "*Teka*", te još nekoliko rukopisnih manjih kodeksa, pod autorovim nazivom "*Zapisi*". Tu se nalazi i najvredniji dio Papićeve ostavštine - kroničarski zapisi o selačkoj prošlosti i Selcu Papićeve

vremena. To su dragocjeni izvori podataka za povijest Selca. Osim toga, Papić je skupljao i razne dokumente pa je, zahvaljujući njemu, sačuvano mnoštvo podataka o selačkoj crkvi, o starim selačkim prezimenima, o selačkim obiteljima, iseljenicima.

U „Knjigama“ i „Tekama“ sačuvano je njegovo književno stvaralaštvo. Neke od 12 drama izvedene su u Selcu 1937. i 1939. godine. Korespondencija riječkog skladatelja Ivana Matetića Ronjgova i Papića svjedoči da je Ronjgov namjeravao uglazbiti njegov tekst, libreto „Ljubomora“. Jedino Papićevo književno djelo objavljeno za života su „Paćiharije“¹³, knjiga crtica pisana čakavskim narječjem, objavljena 1933.g. a predgovor mu je napisao Mate Dvorničić. O knjizi su se pohvalno izrazili Vladimir Nazor, slavist Matija Murko te povjesničar književnosti Vinko Antić.

Tu se nalazi i brojna, raznolika dokumentacija poredana po posebnom autorovom enciklopedijskom sustavu, s kazalom u kojemu je numerirani sadržaj naznačen po temama. Sačuvan je i veliki dio izvornoga gradiva kao što su izvorni zapisnici Poglavarstva nekadašnje Općine Selce i drugih spisa raznih povijesnih

¹³ Lončarić-Papić, I. Paćiharije : crtice u čakavskom narječju. Crikvenica : Vinodolska tiskara D. Knez, 1933.

institucija na području Hrvatskog primorja i Vinodola.

Ukupna količina ove bogate rukopisne ostavštine - autografa, kronika, zabilješki, proznih radova, izvornih drama i pjesama koje su bile tiskane u knjizi *"Paćuharije"* još 1933.g., brojna izvorna dokumentacija, cijeli niz uvezanih izvornih zapisnika sjednica i drugog gradiva od druge polovice 19. stoljeća do njegove smrti 1964.g. - je velika. Procjenjujemo da navedeno gradivo obuhvaća oko 25 000 listova, dakle čak oko 50 000 stranica.

Samih autorovih stranica, po grubljoj procjeni, moglo bi biti oko 8000, s barem nekim zabilješkama samog autora.

„Teke“ Ivana Lončarića Papića, kutija 30

Ovom imponantnom opusu valja, zbog potpunijeg razumijevanja autorova izuzetno kreativnog života, pridodati da je autor svaki od spomenutih rukopisnih kodeksa sam ilustrirao velikim brojem još nepoznatih i neprocijenjenih crteža, akvarela i drugim tehnikama obogaćenih stranica, po nekom posve samostalnom i neobično slobodnom nadahnuću – bilo da se radi o njegovim toliko dragim

marinama ili crtežima ljudskih figura, malih portreta, ponekad karikaturalnih skica. Stoga je ova unikatna rukopisna ostavština u mnogo čemu jedinstvena i po svojem sadržaju i po svojoj formi.

Iako Papić nije posebno skupljao karte i planove, ipak je pažljivim pregledom ostavštine pronađeno 13 kartografskih dokumenata. Riječ je uglavnom o različitim tematskim kartama i planovima koje je Papić skupio tijekom prve polovice 20. st. Dio tih dokumenata predstavlja izvor podataka o tadašnjoj povijesti Selca. Nažalost, Papić najčešće nije zapisivao nikakve zabilješke o tim kartama i planovima pa je nemoguće odrediti na koji je način do njih došao i zbog čega ih je sačuvao.

Ivan Lončarić Papić bio je svestran i samouk: nadaren pjesnik, književnik, autor većeg broja, možda i preko stotinu pjesama, drama, komedija, kraćih proznih radova,

skica i sažetih opisa domaćih likova iz života svojih sumještana, koje je znao oživotvoriti u svojim tekstovima. Bio je samouki astronom, povjesničar i svestrani kroničar svoga vremena. Bio je i izuzetno nadaren slikar, čije marine krase i uredništvo New York Timesa, a njegovih 20 ulja nalazi se danas također u ovoj bogatoj ostavštini. Sve ono što je stvarao učinio je *"... da zadovoljin s r c u v o l j u"* pa je stoga i ova unikatna rukopisna (ostavština) zbirka u mnogo čemu jedinstvena i sadržajem i oblicima.

Papić je održavao kontakte s mnogim uglednicima: Slavom Raškaj, Markom Rašicom, Ljubom Babićem, Vladimirom Becićem, Antunom Motikom, Mencijem Klementom Crnčićem i drugima.

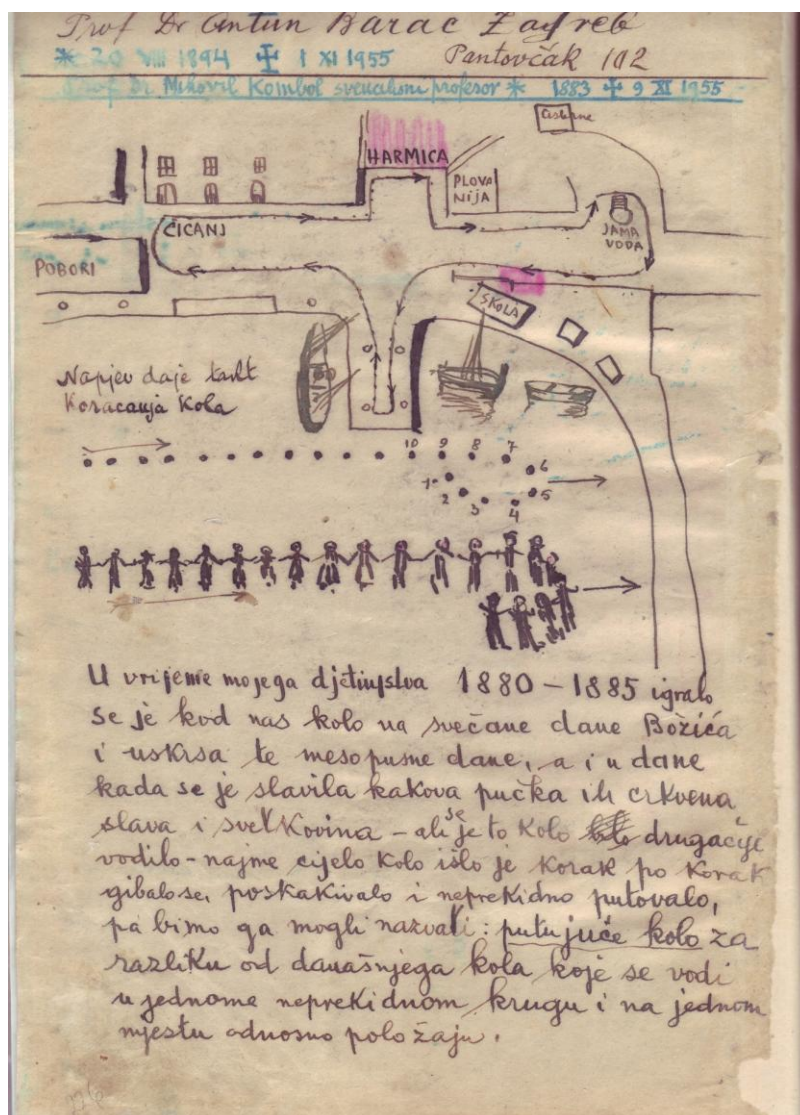

Ivan Lončarić Papić

„Teke“ Ivana Lončarića Papića, kutija 30

O Ivanu Lončariću Papiću još za njegova života pisali su mnogi novinari, nazivajući ga „malomišćanskim enciklopedistom“. Tako je Vladimir Šegota u Novom listu, 31. siječnja 1960., o Papiću i njegovoj rukopisnoj zbirci zapisao: „Listajući od ovih knjiga, do starčevih sadašnjih razgovora sve te dane i sate na koje je već debelo legla prašina i na koje se polako taloži, naići će se na jednu veliku borbu u kojoj je poštar razdirao slikara, slikar kroničara, kroničar poetu, čovjek umjetnika, umjetnik građanina, Ivan Lončarić – Papić samoga sebe“.¹⁴

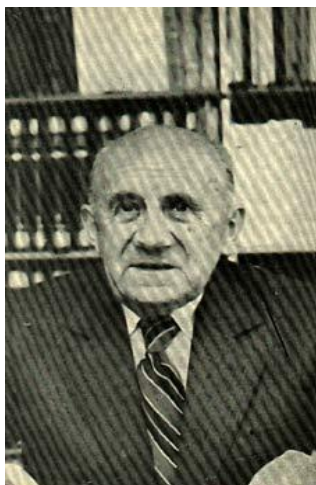

Putujuće kolo, I. L. Papić, „Knjiga“ 3, kutija 8

¹⁴ Šegota, V. Ivan Lončarić Papić – malomišćanski enciklopedist. // Novi list (1960)

Navedenu građu Narodna knjižnica i čitaonica u Selcu preuzela je 20. veljače 1968.g. od tadašnjeg Turističkog društva Selce. Zapisnik o preuzetoj građi nalazi se u arhivu Knjižnice. Godine 1981. Knjižnica otkupljuje iz privatnog vlasništva ostatak pisane ostavštine Ivana Lončarića Papića i time postaje vlasnikom cjelokupne pisane ostavštine. Danas postoji saznanje da se još jedan mali dio njegove pisane ostavštine nalazi u privatnom vlasništvu u Fužinama, što će Knjižnica svakako pokušati otkupiti, kako bi se cjelokupna ostavština nalazila na jednom mjestu, čuvana i stručno obrađena.

5.3.2. OSTAVŠTINA DR. VINKA ANTIĆA

Dr. Vinko Antić bio je, nasuprot izvornom i u svemu neponovljivom i kreativnom Ivanu Lončariću Papiću, akademski školovan, široko obrazovan i načitan kulturni i javni djelatnik, autor preko 600 objavljenih publikacija, knjiga, studija, povijesnih, stručnih i znanstvenih radova, književnih pjesničkih i proznih radova, ali prije svega povjesničar i književni kritičar. Bio je urednik većeg broja književnih, kulturnih i povijesnih revija i časopisa, pa i novina, povremeno i riječkog Novog lista, te dugogodišnji urednik Riječke revije. Bio je pisac koji je obogatio stručnu literaturu o turizmu kao značajnoj privrednoj grani Istre, Kvarnera, Hrvatskog primorja i hrvatskog priobalja u cjelini. Bio je kulturni i politički djelatnik, suradnik i sudionik gotovo bezbrojnih skupova, savjetovanja, najrazličitijih kulturnih događaja. Bio je i dugogodišnji ravnatelj Sveučilišne knjižnice, ranije Naučne biblioteke u Rijeci. Prigodom 60. godišnjice tiskanja prvih književnih radova dodijeljena mu je nagrada "Ivan Filipović" za životno djelo, a tom je prilikom izdan i zbornik radova o njegovom životnom putu i djelu s iscrpnom bibliografijom od 659 bibliografskih jedinica tiskanih radova.

Ovako bogat i plodonosan životni put i vijek (Selce, 1905. – Krk, 1993.) rezultirao je opsežnom i raznolikom rukopisnom ostavštinom koju je pred smrt poklonio posebnom darovnicom Narodnoj knjižnici i čitaonici u Selcu. Ostavština Vinka Antića sadrži od njegovih osobnih autografa do pojedinih izvornih pisama, korespondencije,

fotografija i radova drugih poznatih osoba i književnika, poput Janka Polića Kamova, Nikole Polića, Milutina Polića, Vladimira Polića, Viktora Cara Emina, Antuna Barca, Vladimira Nazora, Mate Balote, Draga Gervaisa i drugih književnika i javnih djelatnika. Samo u jednoj seriji, u jednom nizu, nabrojano je 188 ličnosti o kojima je Vinko Antić skupljao dokumentaciju, osobne i vlastite radove, u prijepisu i u izvorniku. Ostavština ima oko 2000 svezaka knjiga, časopisa i drugih publikacija. Rukopisna ostavština sadrži 192 standardne kutije rukopisnog gradiva. Tu se nalaze njegovi rukopisi od školskih bilježnica do doktorske teze i njegovih posljednjih radova. U ovoj ostavštini nalazi se i veliki broj izvornih spisa, zapisnika i dokumenata pojedinih institucija s ovog područja.

Kao povjesničar književnosti, Vinko Antić koristio je rukopise, novinske tekstove, korespondenciju tih književnika kao građu za svoje znanstvene radove. Građa mu je pristizala na razne načine, a važan dio ostavštine koji se odnosi na književnost stekao je poznanstvima i prijateljstvom s pojedinim istarskim i kvarnerskim književnicima. Osobito je značajno bilo blisko prijateljstvo s Nikolom Polićem, članom poznate riječke književne obitelji Polić, koji je Antiću ostavio svoju književnu ostavštinu koja sadrži i originalne rukopise i prepisku Nikolinog poznatijeg brata, Janka Polića Kamova. Najvrednijima smatraju se njegova pisma iz kojih se da iščitati dinamika svakodnevnog Kamovljeva života.

Pisma:

- najstarijem bratu Milutinu u kojem spominje i brata Dušana; nije datirano,
- dopisnica Branimiru Vizneru Livadiću iz Rima, 1907.
- pismo braći iz Marseillea, 1909., i
- pismo bratu Vladimiru iz Bologne 1910. i druga...

Narodna knjižnica
SELCE

Ovlaštujem moga brata Vladimira
Polica, da digne honorar za prevode
noveleta od R. Bracca

1) Rijesok
2) Spas pluća
iskupane u broju 1. svrgovanih
„Obzora“ u iznosu od okruglo redaka
500 (pet stotina).

Sa poštovanjem
Bologna, 30. lipnja 1910.

Janko Polić

Prvo pismo, datirano u Bologni 30. lipnja 1910, predstavlja zasebnu cjelinu i riječ je o punomoći koju Janko daje bratu Vladimiru za podizanje honorara za prijevod dvije novele talijanskog književnika, novinara i dramaturga Roberta Bracca (Napulj 1861. – Sorrento 1943.), koje je Kamov objavio u zagrebačkom »Obzoru«, broj 1/1910.

Zatim, tu je:

- Kamovljeva *Riječ* srednjoškolcima u Lokvama 26. srpnja 1902., (originalni rukopis)
- originalni rukopis Kamovljeva nacrta za ciklus priča "ECCE HOMO!" – "Naše duše pred ogledalom smrti" napisanih u Puntu 1908. i 1909.g.
- kao i prva pjesma desetogodišnjeg Janka rukom pisana u spomenar njegove sestre Milke 1896.g.

Uz rukopise Knjižnica posjeduje i unikatne fotografije obitelji Polić. Od ukupno 68 spomenut ću samo najznačajnije:

- fotografija Ante Polića, oca Janka Polića (umro 1905.)
- fotografija njegove majke Gemme Gerbaz, udane Polić, s kćerima Marinkom i Milkom, snimljena oko 1885.
- obiteljska fotografija u dvorištu ispred Ville Gemma na Pećinama na kojoj J.P.Kamov sjedi, prvi s desna, iz 1895.
- dijete iz obitelji Polić. Datum je nečitljiv, u desnom uglu stoji J. ili G. Polić. Vjerojatno se radi o Janku ili Nikoli Poliću
- fotografija mladog Kamova sa psom u dvorištu kuće
- Jankova sestra Zorka Beatrice Marija na odru 14. ožujka 1880.g. – svjedočanstvo dramatičnog trenutka obitelji Polić
- najpoznatiji, najviše korišten, jedan od dvaju sačuvanih foto portreta J.P.Kamova, čuva se upravo u našoj knjižnici

Vrlo važan dio ostavštine Nikole Polića predstavlja i njegova prepiska sa značajnim hrvatskim književnim imenima prošlog stoljeća: Tinom Ujevićem, Ivanom Goranom Kovačićem, Dobrišom Cesarićem, Slavkom Kolarom, Vladanom Desnicom, Ljubom Wiesnerom, kao i s književnikom Dragom Gervaisom i književnim povjesničarom Antunom Barcom. Posljednja dvojica bila su i predmetom posebnog znanstvenog interesa Vinka Antića koji je u tu svrhu i sam prikupio neke njihove originalne rukopise, prepisku i dokumente, među kojima se nalaze školske i fakultetske svjedodžbe Drage Gervaisa. Pored navedenog, vrijedno je spomenuti i originalne rukopise Viktora Cara Emina, kao i ostalo gradivo vezano uz tog književnika kojim se Vinko Antić, kao književni povjesničar, bavio.

Београд, 25 марта 1928.

dragi Polić,

netom zatekoh kartu iz Kazablance, te pošto nemam karte ni mastila (medjela je, uveće) hitam da ovako otpišem.

Za Wiesnera sam čuo da je na kratkom boravku s druge strane Jadrana, a za Dvojica kolaju ovdje najčudnovatiji glasovi (neki kažu da je u mađarskoj republici), pa bih htio da doznam, ima li u tome što istine.

Otkako sam iz Zagreba, tamo su već umrli neki poznati (glumac Bojinić, slikar Kovačević, profesor Korbler i možda još koji drugi). Drugih vijesti nemam, nego ako čitam novine. Doznao sam da polaćete opet Kristalnu. Ne vidim da je p. Nvistić izdao svoju Antologiju. Htio bih saznati da li je u Zagrebu profesor Mate Ujević (biser, halabala) i, po tome, mogućitno, pravi adresu.

Zaboravio sam pisati: Vjerujem da ste o svemu, odatle, obaviješteni.

„... blagom je u tom tajanstvenome hranu...“

„... u budućnome muzičke prepiske...“

Ne strahujte da bih se mogao povampirizirati. Onomad su prošle pune dvije godine od poštanskih paketa Kolazije. Mir prahu mojemu! Mislim da je Nvistić dobio moju kartu u jamicu. Pijer li se u Kazablancu Betezi, one silne raliže?

Pismo Tina Ujevića Nikoli Poliću (prednja stranica)

"Bančni Listopis" — Bjelovinski Narodni Listopis (I. izdanje)
 Tiskovna urednica u Zagrebu na M. J. 1. 1910.
 Broj: 1. 1910.

1910. 22. prosinac

Srime gnanima iz Kozalinske sagibane lesnice. Tome
 jednemu potpisniku legima nisam mogao ime
 odgo odlozhati. Srdačne pozdrave cijeli
 naš

Tina Ujević

Adresa: Beograd, Alekandrova 60,
 kod Vlaske Tugjačevića [antihvarijet "Narodni
 glasnik"].

Pismo Tina Ujevića Nikoli Poliću (poledina)

Antić je za 188 ličnosti skupio bogatu dokumentaciju radova u prijepisu i izvorniku.

U ostavštini su i rukopisi samog Antića, od školskih bilježnica do doktorske teze i njegovih posljednjih radova. Nalazimo i veliki broj izvornih spisa, zapisnika,

dokumenata pojedinih institucija s našeg područja. Prema slobodnoj procjeni radi se o 200.000 stranica cjelokupne ostavštine.

U Vijencu 364, od 14. veljače 2008.g. u tekstu „Nepoznata pisma Janka Polić Kamova“ Mladen Urem piše:

„ ... Dio tih rukopisa, skrivenih kod Vinka Antića, pronašao je Nedjeljko Fabrio i objavio; ja sam nakon smrti Vinka Antića pronašao tu veliku količinu obiteljskih fotografija u Narodnoj knjižnici u Selcu i objavio ih prvi put cjelovitije u tematskom broju časopisa »Rival« (godina XII, br. 3-4, Rijeka, 1999) posvećenu prijevodima Kamovljevih kratkih priča na njemački jezik (preveo Igor Simonić, uvodni tekstovi Mladen Machiedo, Darko Gašparović i Mladen Urem) i pronašao sam dvije stranice pisma Janka Polića Miji Radoševiću i Mati Malinaru iz Marseillea od 3. siječnja 1909. i objavio prvi put u »Novom listu«, 2. veljače 2003. i potom u svojoj knjizi Janko Polić Kamov, Dora Maar i hrvatska avangarda (2006). Dakako, po pričanju, znao sam da u Antićevoj ostavštini ima još kojčega, no, sav taj materijal bio je izmiješan s njegovom opsežnom arhivskom građom, koja je bila vezana i uz druge hrvatske književnike kojima se bavio Antić. U međuvremenu, knjižnica u Selcu angažirala je istaknuta arhivista u mirovini Miljenka Pandžića iz Zagreba da cijelu ostavštinu Vinka Antića uredno arhivistički sredi i popiše. Igrom slučaja, imao sam prilike kontaktirati s kolegom Pandžićem te sam ga upozorio da se dio rukopisa Kamovljevih morao pomiješati s ostalom građom te da je njegov angažman na tom fondu vrlo važan jer će se konačno sve kako treba obraditi. Pandžić je sve uredno popisao i sitni djelići Jankove korespondencije isplivali su na površinu. Također valja reći da u tom fondu postoji i vrlo važna korespondencija članova obitelji Polić i Gerbaz, koji su se međusobno dopisivali na talijanskom i hrvatskom jeziku, te bi bilo potrebno sve prepisati (dijelom prevesti) i objaviti s nužnim komentarima. I u toj korespondenciji pronalazim velik broj podataka potrebnih za poznavanje obiteljskog konteksta i stvaralačkih motiva Janka Polića. Ali o tome jednom drugom prigodom.“¹⁵

¹⁵ Urem, M. Nepoznata pisma Janka Polić Kamova. // Vijenac 364, (2008), str. 15-17

Ovu ostavštinu Narodna knjižnica u Selcu preuzela je 1993. godine. Darovnica dr. Vinka Antića od 16. kolovoza 1993. nalazi se u arhivu Knjižnice.

Iz svega gore navedenog vidljivo je da su ove dvije rukopisne zbirke *izvorne*, te time za povijest i uopće za kulturnu sredinu ovoga kraja i regije Hrvatskog primorja, Vinodola, Rijeke i Istre, kao i za cijelu hrvatsku kulturnu baštinu, posebno za područje *Grada Crikvenice i mjesta Selce* – uistinu nezaobilazne. Zapravo, one su izvori koji pružaju mogućnost organiziranja čitavog niza različitih akcija, kulturnih i društvenih događanja, izložbi, izdavanja publikacija i slično, vrijednih kako za povijesnu, kulturno umjetničku, obrazovnu, a svakako i privrednu, posebno turističku djelatnost.

5.4. RAZVRSTAVANJE GRAĐE

Kod formiranja zavičajne zbirke potrebno je odrediti područje koje će pokrivati i o kojem će skupljati građu. Poklonjena građa za zavičajnu zbirku značajnih ljudi mjesta nastoji se upotpuniti i sačuvati. U ogromnom mnoštvu poklonjene građe važna je selekcija "da raznorodnost građe ne preraste u konfuziju"¹⁶. Za razvrstavanje građe u zavičajnoj zbirci najprihvatljivija tipologija bila je ona koju nudi Đurđa Mesić¹⁷. Građa je razvrstana u devet osnovnih skupina:

- "1. monografije: a) sadržajno vezane uz zavičaj
b) vezane uz zavičaj s obzirom na izdavanje
2. serijske publikacije: a) sadržajno vezane uz zavičaj
b) vezane po izdavanju
3. rukopisi djela znamenitih građana
4. muzikalije vezane uz kraj
5. planovi mjesta, geografske karte

¹⁶ Mesić, Đ. Građa i informacije u zavičajnim zbirkama narodnih knjižnica i načini prikupljanja. // Informatologia Yugoslavica 20, 3/4 (1988), str. 213.

¹⁷ Isto

6. zvučna građa

7. slikovna građa (likovni radovi, reprodukcije, portreti, fotografije, razglednice)

8. polupublicirana građa: a) znanstvene i stručne polupublikacije

b) društveno političke (materijali za sjednice)

c) katalozi, prospekti, sadržaji

d) programi i izvještaji o radu privrednih organizacija

9. efemerna građa (plakati, leci, ulaznice, upute za korištenje proizvoda, cjenici...)

Sva navedena građa treba ući u fond zavičajne zbirke po mogućnosti u originalnom izdanju povećavajući njenu kulturnu vrijednost. Čisto informacijski interes isto tako mogu zadovoljiti i kopije."¹⁸

Za svaki od ovih devet tipova građe potrebno je voditi posebnu knjigu inventara. Naša zavičajna zbirka ima tri inventarne knjige:

1.) za knjige, brošure¹⁹ i drugi tiskani materijal, knjige tiskane prije 1875.g.

2.) za rukopisnu građu, umjetničke slike, fotografije

3.) serijske publikacije

Ostala građa koju posjedujemo u zavičajnoj zbirci nije popisana u inventarnim knjigama. Dio slikovne građe (ostale fotografije, razglednice) smještene u kutiji popisan je i numeriran, ali kako mu nije određeno točno značenje nije upisan u inventarnu knjigu. Planovi mjesta, geografske karte, polupublicirana i efemerna građa popisana je s kratkim opisom ili samo naznakom i smještena u kutije. Muzikalije vezane uz kraj i zvučnu građu naša zbirka ne posjeduje.

¹⁸ Isto

¹⁹ Određenje pojma knjige i brošure vidi: Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada Benja, 1994.

5.5. PROGRAM ZAŠTITE I STRUČNE OBRADE FONDA ZAVIČAJNE ZBIRKE

Ova ostavština ima svoju posebnu povijest i treba je u cijelosti stručno i znanstveno obraditi i prezentirati javnosti. Ne smijemo je prepustiti zaboravu jer bi to ugrozilo i njenu fizičku opstojnost.

Izuzetno značenje fondu naše zavičajne zbirke daje rukopisna građa, koja je ponos svake zbirke, unikatna je pa time i više zaštićena, a njezin gubitak je nenadoknativ.

Ostavštine koje posjeduje Knjižnica Selce kao najvažniji dio svoje Zavičajne zbirke glavni su izvor budućih kulturnih, znanstvenih i društvenih događanja. Kako se radi o izuzetno vrijednoj i bogatoj građi, Knjižnica je prema Zakonu o spomenicima kulture (N.N. 69/99 i 59/2000), a prema uputama pravne službe Ministarstva kulture RH, zatražila 26. kolovoza 2002.g. od strane Državnog arhiva u Rijeci, kao nadležnog arhiva, Rješenje o zaštiti ove građe kao kulturnog dobra kako bi na osnovi toga mogla ubuduće potraživati potrebna sredstva za njenu zaštitu i daljnju stručnu obradu (rukopisna ostavština Ivana Lončarića Papića kao *dobro od lokalnog značaja*, a rukopisna ostavština dr. Vinka Antića kao *zaštićeno kulturno dobro RH*).

Ove dvije vrijedne i bogate ostavštine bile su pohranjene i zaštićene samo najnužnijim smještajem u običnim sanducima, na podu, bez smještaja na police, bez stručne inventarizacije i popisivanja, što je potpuno neadekvatno i neprofesionalno, pogotovo za ovako vrijednu rukopisnu građu. Tijekom godine 2000. i 2001. od kada projekt obrade i zaštite ulazi u realizaciju, na dosadašnjoj stručnoj obradi rukopisne ostavštine, popisivanju te inventarizaciji radi manja skupina vanjskih suradnika, a inventarizaciju i katalogizaciju knjiga i periodike vodi i obavlja djelatnica ogranka Knjižnice Selce.

Smještaj dijela Zavičajne zbirke u zaštitnim standardnim kutijama

Zahvaljujući tehničkoj i stručnoj suradnji s Hrvatskim državnim arhivom u Zagrebu nabavljene su zaštitne standardne kutije za ove dvije ostavštine, a zahvaljujući potpori Ministarstva kulture RH, Primorsko-goranskoj županiji, a posebno Gradu Crikvenici na dosadašnjem sudjelovanju i podršci u ostvarenju ovog projekta, poslovi osnovnog sređivanja te sumarnog inventarnog popisivanja ovih ostavština obavljani su kvalitetno i stručno. Kvantitativno gledano učinjen je veliki posao jer je obrađeno ukupno 270 standardnih kutija i sve ostalo navedeno gradivo.

Dio građe Zavičajne zbirke smješten u prostoru posebnog spremišta

Važno je istaknuti da je u 2003.g. dio građe, koji je bio izuzetno teško oštećen od vlage, prašine i plijesni, konzerviran i restauriran u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Restaurirana, konzervirana i uvezana je sljedeća građa:

1. Prof. Liebenow's Kriegskarte, 1914.-1918.

2. Fotografije

a) ratni Austro-Ugarski brod Tegetthoff, druga polovica 19. st.

b) fotografija spomen-obilježja Sastanka naroda Sv. Jelene radi podizanja narodnog ustanka, 5. listopada 1941.g.

c) kolor fotografija Prvog partizanskog ledeničko-krmpotskog logora, 12. studenog 1941.g.

3. Knjige – iz ostavštine Ivana Lončarića Papića

a) Knjiga 1: Bilješke o Selcu, Crikvenici i Novom Vinodolskom,

b) Knjiga 2: Razne dogodovštine na čakavskom – komedije,

c) Knjiga 3: Selce – bilješke.

Najvažniji korak nakon nabave i zaštite građe u stručnom uređenju fonda zavičajne zbirke je obrada građe. Budući da je građa raznovrsna, različiti su načini obrade.

Cjelokupni fond *omeđenih publikacija* (monografija) katalogiziran je prema *Pravilniku i priručniku za izradu abecednih kataloga* Eve Verone²⁰ i prema ISBD(M)-u²¹, a u sadržajnoj obradi korišten je *Stručni katalog: izvod iz Univerzalne decimalne*

²⁰ Verona, E. *Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga*. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1970-1986. Prvi dio Odrednice i redalice. 2. izmjenjeno izd. 1986. (Posebno izdanje HBD-a; knj. 5). Drugi dio Kataložni opis. 1983. (Posebna izdanja HBD-a; knj. 4).

²¹ ISBD(M): međunarodni standardni bibliografski opis / prevela, primjere odabrala i opisala Branka Hergešić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1980. (Povremeno izdanje HBD-a; knj. 3).

*klasifikacije Janka Živkovića*²² i *UDK - Univerzalna decimalna klasifikacija: shema za stručni raspored u narodnim knjižnicama* u redakciji Ljerke Filaković²³. Knjige i brošure su signirane i tehnički obrađene te smještene na police. Kataložni listići su smješteni u abecedni katalog zavičajne zbirke, ali se nalaze i u abecednom katalogu cjelokupnog fonda knjižnice s oznakom ZZS ispisanom crvenom bojom na vrhu kataložnog listića i na taj način se korisnika upozorava da se publikacija nalazi u fondu zavičajne zbirke.

Fond *serijskih publikacija* zasebno je inventariziran u posebnoj knjizi inventara. Na kraju svake godine knjiga se uredno i ispravno zaključuje kao i u inventariziranju omeđenih publikacija. Fond je obrađen prema *ISBD(S)-u*²⁴. Na police su uvezana godišta smještena prema abecednom redoslijedu unutar stručne skupine 05 (novine, časopisi), 08 (zbornici). U abecednom katalogu cjelokupnog fonda knjižnice kao i u katalogu ZZS nalaze se kataložni listići sa zapisima o ovom fondu (v. omeđene publikacije).

Rukopisna građa za razliku od knjižničnog dijela i serijskih publikacija, potpuno je bila nesređena, samo djelomično popisana prilikom preuzimanja građe. Građa je zbog toga bila gotovo potpuno nedostupna našoj kulturnoj javnosti, te se samo u manjim dijelovima mogla koristiti. U tom smislu korišteni su izuzetno vrijedni pojedini dokumenti kao primjerice dokumenti Janka Polića Kamova.

Rukopisna građa zbirke je zbog svoje nesređenosti i nepristupačnosti skrivala mnogo nepoznatoga blaga za našu kulturnu javnost, kako za Hrvatsko primorje, tako i za cijelu zemlju. Zbog toga se izradio *Program zaštite i stručne obrade rukopisne građe*

²² Živković, J. *Stručni katalog* : izvod iz Univerzalne decimalne klasifikacije. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1968. (Posebno izdanje HBD-a; knj. 1).

²³ UDK – Univerzalna decimalna klasifikacija : shema za stručni raspored u narodnim knjižnicama / redaktor sheme, autor uvoda, uputa i napomena Ljerka Filaković. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1985.

²⁴ ISBD(S): međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija / s engleskog prevela, hrvatske primjere odabrala i izradila Aleksandra Horvat. Prerađeno izdanje. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo; Zavod za informacijske studije Filozofskog fakulteta, 1992. (Povremeno izdanje HBD-a; knj. 9).

*zbirke*²⁵ u kojem se predviđa da će posao oko obrade rukopisne građe trajati dulje vrijeme (najmanje tri do pet godina) i odvijao bi se u nekoliko faza. Prijedlog programa je da se taj posao sumarne obrade rukopisne građe zavičajne zbirke povjeri vanjskom suradniku, arhivskom savjetniku mr. sc. Miljenku Pandžiću iz Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu.

Ova obrada obuhvaća, u prvom redu zbog sigurnosti i cjelovitosti oba fonda rukopisne građe, potpunu inventarizaciju svih jedinica. U tom dijelu posla predviđa se izrada sumarnog osnovnog inventara, gdje bi sve gradivo bilo numerirano i stavljeno u standardne kutije kao zaštitne tehničke jedinice.

U drugom dijelu rada pristupilo bi se detaljnijoj obradi pojedinih odabranih dijelova ove rukopisne građe, te bi se na kraju pristupilo izradi detaljnog analitičkog inventara, gdje bi se opisale pojedine jedinice građe, dokumenti, pojedinačno po komadu ili barem u manjim skupinama sa zajedničkim sadržajem. Na kraju bi se izradio inventar zajedno s kazalima imena osoba i mjesta koji su spomenuti u okviru sadržajne obrade.

Uz osnovno sređivanje išla bi i priprema za sigurnosno mikrosnimanje. Daljnje mogućnosti su izrada mikrofilmova i CD-roma. U planu je da se u najskorije vrijeme u svrhu zaštite, kao i za potrebe korisnika, snimi dio građe koja se odnosi na tragičnog, nesretnog, ogorčenog, tek na kraju svog mladog života smirenijeg i tolerantnijeg pjesnika, dramaturga, romanopisca, književnika velikoga opusa, Janka Polića Kamova. Tako snimljeno gradivo davalo bi se na korištenje samo u mikrosnimcima odnosno preslikama.

Do sada je u obradi rukopisne građe učinjeno:

- osnovno sređivanje ukupnog gradiva (oko 320 kutija)
- razdvajanje rukopisne građe na pojedine serije, zasebne cjeline prema stvarateljima, institucijama, odnosno administrativnim tijelima ili osobama

²⁵ Program zaštite i stručne obrade rukopisnog gradiva zbirke. Crikvenica : Grad Crikvenica, Upravni odjel za javne potrebe, 1999.

- detaljno sređivanje unutar pojedinih cjelina, serija (po kronološkom ili abecednom redoslijedu) – administrativna dokumentacija po kronološkom redoslijedu, rukopisi i ostala dokumentacija osim korespondencije koja se sređuje po abecednom redoslijedu autora.

U sljedećem razdoblju planira se:

- nakon sređivanja pojedinih cjelina treba provesti numeraciju i inventarizaciju te unošenje rukopisnog gradiva u zaštitne kutije, koje dobivaju svoj naziv, broj i vremenski raspon
- izrada sumarnoga inventara, sažetoga, strukturiranoga popisa građe
- izrada detaljnog analitičkog inventara gdje su opisane pojedine jedinice unutar standardnih zaštitnih kutija.

Fotografije i razglednice numerirane su i popisane, smještene u zaštitne kutije. Veći dio obrađen je skupno, osim značajnih (još neobjavljenih) fotografija Janka Polića Kamova koje su rubovima utaknute u nalijepljene džepiće na čvrsti, bijeli karton kao podlogu. Ispod je približno upisana godina nastanka fotografije i na nekim prepoznate osobe uz Janka Polića Kamova. Tako nalijepljene na kartonima složene su u veće kartonske omote.

Polupublicirana građa (raznorodna, zapisnici Općine Selce i drugi spisi raznih institucija, materijali sa sjednica, kongresa, simpozija ..., uredbe, odluke, prvi zapisnici i pismohrana knjižnice) nije uvedena u knjigu inventara i obrađena u skladu s pravilnicima i standardima za tu vrstu građe (PIPAK E. Verone, ISBD(M)). Ovu građu treba još pregledati i vidjeti koji dijelovi građe odgovaraju kriterijima za uvrštavanje građe u zavičajnu zbirku, dakle još je potrebno obaviti stručan posao selekcije i obradu.

Efemerna građa koja je u manjem broju, ali značajna jer su tu stari plakati, leci, cjenici, pozivnice, nije obrađena, ali je pohranjena u kutije i čeka selekciju i obradu.

Umjetničke slike Ivana Lončarića Papića (20 ulja na platnu i akvareli) posebno su upisane u knjigu inventara i obrađene u skladu s *ISBD(NBM)-om*.

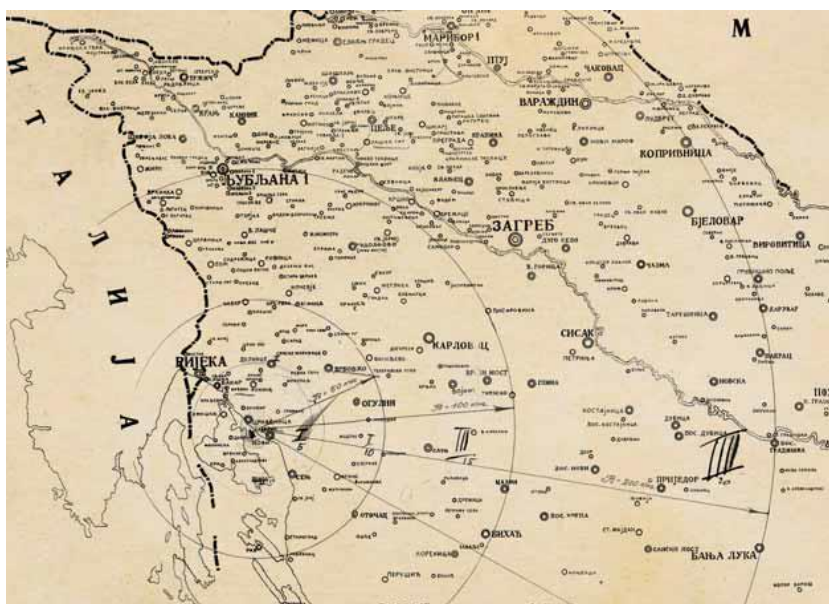

J. L. Papić, Selce (akvarel)

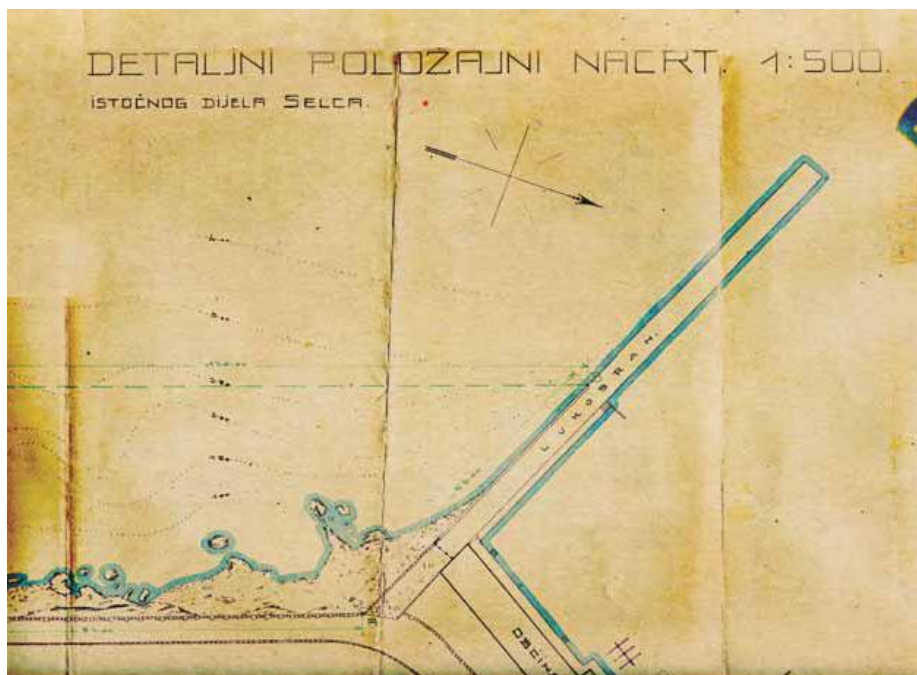
J. L. Papić, Selce (akvarel)

Kartografska građa (planovi mjesta, zemljopisne karte) zastupljena je u manjem broju i nije obrađena. Ta će se građa obrađivati u skladu s *ISBD(CM)-om*²⁶.

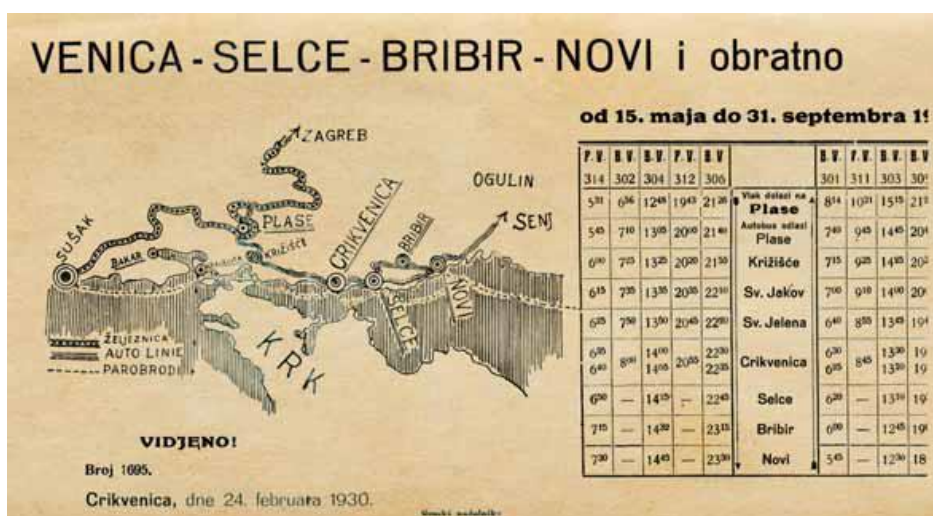

Isječak karte telefonskih zona Kraljevine SHS u mjerilu 1:1000 000, umanjen približno dva puta.
Dimenzije oko 60x80 cm (ostavština I. L. Papića, kutija 25)

²⁶ ISBD(CM) : međunarodni standardni bibliografski opis kartografske građe. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1982.

Detaljni položajni nacrt istočnog dijela Selca u mjerilu 1:500 iz 1930.
Dimenzije oko 60x40 (ostavština I. L. Papića, kutija 34)

Karta prometnih veza na širem riječkom području iz 1930. Dimenzije oko 20x10 cm
(ostavština I. L. Papića, kutija 36)

Zadaća knjižnice je da omogući pristup građi, no ne manje važna zadaća je skrb za knjižnu baštinu. Knjižnice su odgovorne za građu koju su naslijedile od predhodnih generacija kao i za prijenos suvremene građe generacijama koje dolaze. Ta odgovornost

podrazumijeva zaštitu intelektualnog sadržaja djela, ali i materijalne podloge na kojoj su djela zabilježena.²⁷

5.6. SMJEŠTAJ I ČUVANJE GRAĐE ZAVIČAJNE ZBIRKE

5.6.1. PROBLEMI PROSTORA

Danas je jedan od najvećih problema prostor za smještaj te vrijedne i jedinstvene građe zavičajne zbirke u Knjižnici Selce. Dio građe je smješten u prostoriji od 12 m², na policama koje sežu do stropa, kako bi se iskoristilo što više prostora. Ta prostorija je suha i zaštićena od svjetla, zaključana, s ugrađenim vatrodojavnim aparatom, pa je tu smještena sva najvažnija građa. Serijske publikacije, dijelom skupljene po godištima pa uvezane, smještene su u hodniku zgrade (koji se ne koristi), u kojoj svoje prostorije ima i Knjižnica. Tako su publikacije nezaštićene i lako dostupne svima.

Smještaj građe Zavičajne zbirke Knjižnice Selce

²⁷ Horvat, A.; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2013., str. 15.

Nadamo se da će Knjižnica riješiti problem prostora oslobađanjem prostorija u prizemlju zgrade koje danas koristi dječji vrtić. U tim prostorijama građa će biti primjereno smještena, a dio prostora planira se namijeniti stalnom izložbenom postavu važne građe zavičajne zbirke.

5.6.2. DJELATNIK U ZAVIČAJNOJ ZBIRCI I VEĆA OTVORENOST ZBIRKE

Uz novi, otvoreniji prostor, koji bi omogućavao da građa bude složena po pravilu struke i da bude dostupna zainteresiranim korisnicima, najvažniji preduvjet uspješnosti rada zavičajne zbirke je djelatnik. Veća iskorištenost fonda moguća je samo ako je fond obrađen, ispravno smješten i zaštićen, ako postoje katalozi i druge baze podataka. Sređenog fonda nema bez predanog rada djelatnika koji bi se uglavnom bavio zavičajnom zbirkom. Naša knjižnica nema djelatnika koji bi se više mogao posvetiti zavičajnoj zbirci. Djelatnica Knjižnice u Selcu cijelo radno vrijeme obavlja tekuće poslove knjižnice i vrlo malo vremena može posvetiti fondu zavičajne zbirke. I tu se stanje na bolje teško mijenja. Teško je uvjeriti odgovorne da su poslovi zahtjevni, da odnose previše vremena, da jedan djelatnik ne može tijekom uobičajenog radnog vremena obaviti sve zadatke koji se postave pred njega. Prekovremeni rad često je samo iskaz ljubavi zaposlenika prema poslu, zavičaju i očuvanju baštine.

Djelatnik zbirke bi trebao biti svestrana osoba, komunikativna, s razvijenim organizacijskim sposobnostima jer o njemu ovisi, između ostalog, promidžba zbirke u zajednici i njena iskorištenost za znanstvena i stručna istraživanja te za promociju lokalne zajednice. U tu svrhu voditelj zbirke trebao bi organizirati izložbe, kontaktirati s medijima, surađivati s drugim organizacijama u zavičaju, organizirati izradu biltena, priručnika i vodiča.²⁸

²⁸ Pejić, I. Zavičajna zbirka kao jedan od oblika djelovanja knjižničara u društvenoj zajednici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 39, 1/2 (1996), str. 111-117.

5.7. KORIŠTENJE GRAĐE ZAVIČAJNE ZBIRKE

Smatram da je dostupnost, pristupačnost i otvorenost svake rukopisne građe, pa i onog privatnog, ako se čuva u javnim ustanovama kao što su knjižnice, muzeji i druge ustanove na bilo kojem mediju - zakonski opravdana – ali pod uvjetom zaštite javnih i privatnih interesa, kao i pod uvjetom zaštite i sigurnosti same građe. Mogli bismo reći da je to danas "imperativ vremena", pa primjerice u svim razvijenijim zemljama i posve suvremena građa može biti dostupna ako time nisu povrijeđeni ničiji legalni interesi. S druge pak strane, određena građa osobne naravi kojom bi mogla biti povrijeđena nečija objektivna i subjektivna prava, može ostati zatvoreno za javnost čak i do 100 godina od dana nastanka te građe. To može biti nečija osobna i povjerljiva korespondencija, prepiska koja bi sadržavala takve podatke i informacije koje bi se mogle koristiti nekome na štetu, bila to pravna ili fizička osoba. To mogu biti i školski i zdravstveni podaci, osobne, intimne naravi. Izuzetak su podaci koji su od početka namijenjeni javnosti, poput presude u nekom procesu. Znanstveno istraživanje, ako ne objavljuje ime i prezime neke osobe, može statistički ili općenito raspolagati znanstvenim podacima osjetljive naravi. Naravno, za sve zloupotrebe ovih općih načela korištenja rukopisne građe snosi odgovornost odgovorna osoba ustanove koja je takvu građu dala na uporabu bez ikakvih ograničenja i zakonskih upozorenja. Dakako, najveći dio ove građe, pa i onog posve privatne naravi ili podrijetla u ovim dvjema rukopisnim ostavštinama u Knjižnici Selce, ili je već prošao sva vremenska ograničenja ili nije takve naravi da podliježe zabrani korištenja, unatoč tome prije svake upotrebe treba provjeriti trajanje autorskih prava i zaštitu osobnih podataka.

U Hrvatskoj, kao i u zemljama Europske unije, autorsko pravo traje za autora života i još sedamdeset godina poslije njegove smrti. Rok od sedamdeset godina računa se od kraja godine u kojoj je umro. Kad rok istekne, djelo više nije zaštićeno autorskim pravom i postaje javno dobro, koje se može slobodno koristiti.²⁹

Da bih pokazala na praktičnim primjerima kako se i do sada građa ove zbirke već koristila, navodim diplomski rad studenta Visoke učilišne škole u Rijeci, za koji je

²⁹ Horvat, A.; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009. Str.

korišteno gradivo iz ostavštine Ivana Lončarića Papića za radnju pod naslovom "Crkva Sv. Katarine u Selcu" (Rijeka, 2000.g.). Naziv ostavštine i mjesto čuvanja iste uredno je navedeno na kraju radnje, uz ostalu literaturu: "*Ostavština I. L. Papića u Narodnoj knjižnici i čitaonici Selce*". Ova ostavština korištena je i u poznatoj monografiji "Selce" autora dr. Stanka Antića (Crikvenica – Selce, 1998.), gdje je primjerice objavljen Papićev crtež zvonika crkve Sv. Katarine i akvarel "Brodice", pa je ova ostavština citirana u rubrici "Literatura i drugi izvori". Također, ostavština Ivana Lončarića Papića, osobito karte i planovi, korišteni su u izradi znanstvenog rada autora Roberta Lončarića „*Kartografski prikazi u ostavštini Ivana Lončarića Papića*“ objavljenom u časopisu „*Kartografija i Geoinformacije*“ (Vol. 7 No. 10), Hrvatsko kartografsko društvo, Zagreb, 2008.

Nadalje, u izdanju Državnog arhiva u Rijeci objavljen je izvrstan katalog izložbe o životu i djelu književnika Janka Polića Kamova (autorica izložbe i kataloga, arhivistica DAR, prof. Zrinka Tolić Nikolić), pod naslovom "Kamov u arhivskim zapisima". Organizator izložbe DAR i autorica izložbe i kataloga koristili su brojnu građu iz ostavštine Vinka Antića u Zavičajnoj zbirci Knjižnice Selce, uvijek uredno i propisano citirajući izvor i ustanovu gdje se izvorna građa čuva. Od ukupno 40 izložaka, 20 ih je posuđeno iz Knjižnice Selce, dakle polovica svih izložaka. Tako je bilo i s drugim dijelovima ovih ostavština, korištenih u razne svrhe, za knjigu, za film, za članak u novinama, za izložbeni katalog³⁰ i dr.

Bilo je također i nervoznih korisnika kojima se "pretjerano žurilo", pa su očekivali da će im građa biti dana na korištenje bez opravdanih mjera zaštite i osiguranja. Potrebno je svako korištenje najaviti po mogućnosti barem dva do tri dana ranije, kako to traže i velike ustanove, s puno većim mogućnostima i u razvijenijim sredinama. To je red koji je svugdje uobičajen.

³⁰ Izložbe – "100 godina pošte u Selcu", ožujak 1991. g. i "100 godina turizma u Selcu", kolovoz, 1994.g.

Ulaz u Knjižnicu Selce

5.8. PREZENTACIJA ZBIRKE³¹

Cjelokupna djelatnost Knjižnice na zavičajnoj zbirci uz prikupljanje, obradu i čuvanje ima zadatak i prezentirati građu širem krugu stvarnih i potencijalnih korisnika. Na taj se način popularizira zavičajni fond i informira javnost o njemu.

Izložba građe Zavičajne zbirke „Baština za III. tisućljeće“, ožujak 2007.g.

Sa željom da se što bolje predstavi bogata zavičajna građa naše knjižnice, uvijek smo se rado odazivali zahtjevima raznih korisnika i davali građu na uvid (građa korištena za spomenute izložbe, diplomatske radnje, monografije, knjigu, film o Janku Poliću Kamovu, za novinske članke³²) ili čak na revers za posebno važne izložbe (spomenuta izložba "Kamov u arhivskim zapisima", organizator izložbe Državni arhiv u Rijeci i objavljivanje kataloga izložbe),

Sa željom da i nadalje popularizira i prezentira svoju zavičajnu zbirku Knjižnica često organizira izložbe u prostoru čitaonice a u okviru izdavačke djelatnosti objavili smo izbor Papićevih pjesama u zbirci „Pjesma se po moru razlijeva“. Autorove rukopise obradio je i priredio književnik Zoran Kršul. Likovna i rukopisna ostavština Ivana Lončarića Papića djelomično je objavljena u publikaciji „Iz likovne i rukopisne ostavštine Ivana Lončarića Papića“, također u izdanju naše knjižnice.

³¹ Moja je želja da i ovaj diplomski rad bude još jedan doprinos prezentaciji vrijedne građe.

³² Korištenje – prezentacija građe obrađena u točki 5.6. KORIŠTENJE GRAĐE ZAVIČAJNE ZBIRKE, str. 37 – 38

Prekrasni akvarel Ivana Lončarića Papića, s motivom crikveničkog Kaštela, simbolom grada Crikvenice, gdje je prve crteže izradio i naš poznati minijaturist Juraj Julije Klović, Knjižnica s ponosom u obliku *Zahvalnice* predaje zaslužnim pojedincima koji su svojim dobrovoljnim radom pridonijeli razvoju knjižnične djelatnosti Grada Crikvenice.

Rukopisna građa obitelji Polić, koja se nalazi unutar Antićeve ostavštine, neizostavan je izvor za svakog istraživača koji se bavi književnim djelom i životom Janka Polića Kamova. Među ostalima, koristili su je Nedjeljko Fabio³³, Darko Gašparović³⁴ i Mladen Urem³⁵, dok je rukopisnu građu Viktora Cara Emina koristila Ines Srdoč - Konestra³⁶. Hrvatski državni arhiv u Rijeci izdao je 2003. g. i digitalni katalog izložbe „Kamov u arhivskim zapisima“. Ostavštine su spomenute i u lokalnim turističkim i drugim publikacijama³⁷. Također, predstavljene su i putem elektronskih (HTV, Kanal Ri) i tiskanih medija („Novi list“, „Primorske novine“).

Zavičajna zbirka omogućuje i promociju lokalnog kraja što se može ostvariti kroz obljetnice i izložbe, suradnjom s drugim institucijama kulture, suradnjom s turističkom zajednicom, odgojno-obrazovnim institucijama ili drugim ustanovama, udrugama i pojedincima iz okruženja ili pak suradnjom s medijima. Internetska stranica knjižnice, osim online kataloga i digitaliziranih dijelova zavičajne građe, može imati i interaktivne tražilice, na primjer znamenitih osoba kraja, upoznajmo zavičaj ili slično.

³³ Fabio, N. Prvo pretkazanje Kamovljeva "programa na literaturu" : 'Strašna tragedija' OTELLO ili kućno kazalište obitelji Polić. // Književna republika, 1-2/III, (2005), str. 100-118

³⁴ Gašparović, D. Kamov. Rijeka : Adamić, 2005.

³⁵ Urem, M. Janko Polić Kamov, Dora Maar i hrvatska avangarda. Rijeka : Udruga građana Rival , 2006. (Kamovljevu građu objavljivao i u književnim časopisima Rival, godina XII, br. 3-4, Rijeka 1999. i The Bridge Literary Magazine, br. 1-2, 1997.)

³⁶ Srdoč-Konestra, I. Književno djelo Viktora Cara Emina. Rijeka, Opatija : Adamić, Gradska knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“, 2008.

³⁷ Podatke o ostavštinama nalazimo u publikacijama: Antić Peverin, S. Selce – Papićeva luč. Selce : vlastita naklada, 2011.; Antić, S. Selce od rimske lučice do modernog naselja. Crikvenica : Ustanova u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić", 1998.; u više brojeva Vinodolskog zbornika, godišnjak za gospodarstvo i turizam, povijesnu i kulturnu baštinu, ekologiju i promicanje ljudskog stvaralaštva. Crikvenica : Ustanova u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić"

Posebno treba naglasiti mogućnost turističke promocije zavičaja kroz izdavaštvo, kao što je u tekstu već naznačeno.³⁸

Knjižnica Selce je, kroz višegodišnji rad na ovom projektu, ostvarivala i produbljivala suradnju s mnogim institucijama, u prvom redu s državnim arhivima u Rijeci i Zagrebu, ali i lokalnim ustanovama, školama i vrtićima, te na taj način uspjela kod ljudi osvijestiti važnost ovih ostavština kao vrijedne kulturne baštine.

Svakako moram spomenuti i *Vodič kroz ostavštine I. L. Papića i dr. V. Antića* kojim će se u obilju građe pronaći prava mjera, kako bi se šira javnost upoznala s građom ovih dviju izvornih, jedinstvenih, unikatnih ostavština koje mnogo znače za dušu i kulturni identitet svih nas. *Vodič* će ugledati svjetlo dana kada obrada građe zavičajne zbirke bude u cijelosti završena. Nakon dugo godina predanoga rada, prezentacija *Vodiča* bit će impresivan poklon Knjižnice svom Gradu i svim građanima koji ga osjećaju kao svoj zavičaj.

("Quod est in votis" – "Neka ostane u nadi")

³⁸ Tošić-Grlač, S.; Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj : Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / Črnjar, Ljiljana ; Lakić, Vilijam ; Sabljak, Ljiljana ; Tošić Grlač, Sonja ; Vugrinec, Ljiljana (ur.). Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 51-64.

6. DIGITALIZACIJA ZAVIČAJNE ZBIRKE

U suvremenom društvu znanje, koje je danas znatno složenije, je opće dobro, odlučujući čimbenik, glavni pokretač te izvor napretka i razvoja. U ovom kontekstu, narodne knjižnice imaju posebne dužnosti i nezamjenjivu ulogu u pružanju pristupa izvoru tog znanja. Radi osiguranja takvog pristupa, narodne knjižnice moraju pojačati utjecaj i biti u tijeku s promjenama koje se odražavaju na njihovo društvo te djelovati s tim u skladu. Samo će onda biti u mogućnosti uspješno izvršiti svoj zadatak i nezamjenjivu ulogu u sutrašnjem svijetu.

Knjižnice su odavno prepoznate kao mjesta prikupljanja ali i prosljeđivanja informacija, mjesta čuvanja nacionalne povijesti, kulture, znanosti ali i mjesta okupljanja, razmjene informacija, kao svjedočanstvo duhovnog i intelektualnog ozračja jednog naroda i njegova spremnost dijeljenja informacija sa ostatkom svijeta.

Vjerujući kako su upravo knjižnice ona mjesta koja prikupljaju i distribuiraju sve informacije svim ljudima bez obzira na spol, dob, vjeru, rasu ili naciju, težimo izgradnji digitalne zavičajne zbirke naše Knjižnice. Zavičajne zbirke često sadrže atraktivnu građu zaštićenu autorskim pravom koja bi mogla poslužiti i stvaranju novih digitalnih sadržaja namijenjenih obrazovanju i zabavi.³⁹ Nove informacijske i komunikacijske tehnologije učinile su, krajem prošlog 20. st., revoluciju u svjetskoj knjižničnoj zajednici i po načinima prezentacije građe promovirale elektroničke, virtualne, hibridne i digitalne knjižnice. O ovom iznimno važnom i aktualnom pitanju raspravljalo se i na 7. međunarodnom stručnom skupu u Otočecu održanom 2011. U svome uvodnom izlaganju dr. sc. Daniela Živković govorila je o *"stvaranju povoljnih uvjeta za zavičajne zbirke u Hrvatskoj Strategija Informacijska i komunikacijska tehnologija – Hrvatska u 21. stoljeću zacrtala je 2001. izgradnju digitalnih knjižnica na racionalan način i na tome se zadržala: „Kulturni sadržaji, koji čine važan dio nacionalnog identiteta. bit će postupno digitalizirani i posredstvom digitalnih knjižnica stavljeni na uvid i uporabu građanima, učenicima i studentima, kulturnim radnicima, umjetnicima i znanstvenicima. Na taj će se način velikom broju zainteresiranih omogućiti pristup*

³⁹ Horvat, A.; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009. Str. 88

*kulturnom blagu s udaljenih lokacija te će se ujedno olakšati distribucija i promocija hrvatskih kulturnih sadržaja u inozemstvu.*⁴⁰ *U tom je nastojanju donesen 2006. godine Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe koji se u značajnom dijelu zapravo odnosio na zavičajnu građu te svaki danom objedinjuje sve više projekata digitalizacije i čini ih dostupnima na portalu Hrvatska kulturna baština.*⁴¹ *Značajno je da je*

*Komisija za zavičajne zbirke Hrvatskoga knjižničarskog društva izradila Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu.*⁴² *Predstavljene su na 7. savjetovanju za narodne knjižnice održanom u Šibeniku od 16. do 19. rujna 2009. godine. Ustroj zavičajnih zbirki je jedna od glavnih zadaća narodnih knjižnica uređena u Hrvatskoj Zakonom o knjižnicama (NN 105/97, čl. 37), Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (NN 58/99, čl. 6, 10) Pravilnikom o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj (NN 43/2001, čl. 9) te IFLA-inim i UNESCO-ovim Smjernicama za razvoj službi i usluga.*⁴³

Čuvamo knjižnice kao najvrijednije dijelove naše baštine. Istodobno nastojimo proniknuti u budućnost, anticipirati tehnološke inovacije te utvrditi najbolje načine korištenja knjižnica kao jedinstvenog prostora za poticanje čitanja i promicanja naših kultura. Jedino tako možemo na najbolji mogući način odgovoriti na potrebe i zahtjeve naših korisnika.

⁴⁰ Strategija Informacijska i komunikacijska tehnologija – Hrvatska u 21. stoljeću. (NN 1753/2002) Dostupno na www.nn.hr

⁴¹ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Zagreb : Ministarstvo kulture RH, 2006. Dostupno na <http://kultura.hr/hr>

⁴² Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. Dostupno na <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf>

⁴³ Živković, D. Knjižnice i zavičajnost na pragu globalizacije // Znanje o domu in kulturni zakladi, skriti v knjižnicah : zbornik radova / 7. Strokovno srečanje z mednarodno udeležbo Knjižnica - igrišče znanja in zabave, Otočec, 19. in 20. september 2011. / Frida Biščan (ur.). Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2011. Str. 14-21.

Potreba otvaranja vrijednih knjižničnih zbirki javnosti kroz prijenos građe u digitalni oblik, osiguranje njezina korištenja putem Interneta te uključivanje digitalnih reprodukcija kulturno-povijesne baštine u obrazovne procese predstavljaju sažet cilj brojnih projekata digitalizacije građe. Uloga knjižnica u procesu komunikacije digitalne kulturne baštine i korisnika sastoji se u kvalitetnom odabiru, izradi digitalnih reprodukcija, organizaciji njihove obrade, pohrane, dugoročne zaštite i pristupa te poticanju korištenja radi razumijevanja kulturno-povijesne baštine i proizvodnje novog znanja. Jedna od mogućnosti predstavljanja digitalnih reprodukcija korisnicima je njihovo stavljanje u kontekst tradicionalne građe koju knjižnice posjeduju i povezivanje s izvornom digitalnom građom.

Tradicionalni načini prezentiranja građe transformirali su se prijenosom u virtualnu sferu. Najveća novost su digitalizirane knjižnice i njihove posebne zbirke koje prezentiraju ono najvrijednije u svojim fondovima. Time male sredine prerastaju svoje lokalne okvire i putem digitalizacije postaju dio globalnog umreženog svijeta. Pisana i slikovna baština postaje dostupna velikom broju korisnika, a digitalizacijom se štite stari i vrijedni primjerci građe. Prema tome, digitalizacija kao oblik zaštite treba se promatrati i u funkciji pristupa.⁴⁴

Osnovne prednosti digitalizacije:

- ušteda prostora
- očuvanje intelektualnog sadržaja
- sigurnost za slučaj da se izvornici oštete, ukradu ili unište
- stavljanje građe na Web omogućava veću i bržu dostupnost korisnicima
- mogu se izraditi visokokvalitetne kopije jer se pri umnažanju ne gubi na kvaliteti
- digitalna građa (uključujući i slike) ne oštećuje se korištenjem, to jest kvaliteta s vremenom ne nestaje i ne umanjuje se uporabom

Digitalizirana građa važan je izvor podataka o životu u lokalnoj zajednici u određenim povijesnim razdobljima, neophodan za obrazovne, znanstvene, stručne i

informacijske potrebe ne samo korisnika u lokalnoj zajednici, već i šire. Njihovu dostupnost ograničava i činjenica da se ne mogu posuđivati izvan knjižnice.

Prilikom odabira građe za digitalizaciju treba se prvenstveno voditi vrijednošću koju ta građa ima za zavičaj i ljude, a time i za zavičajnu zbirku. Također je važna činjenica postojanje jednog primjerka naslova, kao i fizičko stanje u kojem se taj primjerak nalazi.

Projekt digitalizacije zavičajne građe predstavlja na svojevrsan način promociju zavičajne i kulturne baštine korištenjem najsuvremenije tehnologije i postupaka digitalizacije. Digitalna zavičajna zbirka može predstavljati korak u stvaranju digitalnog repozitorija zavičaja. U stvaranju repozitorija s otvorenim pristupom mogle bi sudjelovati sve institucije kulture, zajedno s turističkom zajednicom. Na takav način promovirao bi se zavičaj u svim svojim segmentima, kulturnim, turističkim, obrazovnim, informacijskim i slično, zavisno od toga koja bi se sve institucija uključila u njegovu izgradnju. Sadržajno različita zavičajna građa u digitalnom obliku stavljala bi se na mrežu te bi se široj zajednici omogućio pristup i korištenje. Na ovaj način uređena zbirka imala bi velik značaj u promociji određenog kraja. Proces izgradnje, organizacija i strategija te očuvanje digitalnog repozitorija treba se oslanjati na politiku lokalne zajednice koja bi dijelom i financijski potpomogla takav projekt.⁴⁵

Knjižnice su doživjele niz promjena od kojih su najznačajnije veća otvorenost i vidljivost. Ne tako davno zavičajna građa mnogih narodnih knjižnica bila je zatvorena i nedostupna, a informacije o njoj rijetko su dopirale van uže društvene zajednice. Svijest o važnosti očuvanja vlastite kulturne posebnosti reflektira se upravo kroz zavičajne zbirke kao čuvare zavičajne baštine. Knjižnice imaju zadatak prezentirati svoju građu te na taj način popularizirati zavičajni fond.

Neki od mogućih načina promocije lokalnog kraja kroz zavičajnu zbirku mogu se ostvariti kroz obljetnice i izložbe, suradnjom s drugim institucijama kulture,

⁴⁴ Katić, T. Digitalizacija stare građe. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 46, 3/4 (2003), str. 35.

⁴⁵ Pasqui, V. Očuvanje digitalnog gradiva i arhivi s otvorenim pristupom : trajni pristup slobodno dostupnim digitalnim objektima : informativna brošura.

URL:http://www.digitalpreservationeurope.eu/publications/briefs/HR_Digital%20Preservation%20and%20Open%20Access%20Archives.pdf (20.7.2014.)

suradnjom s turističkom zajednicom, odgojno-obrazovnim institucijama ili drugim ustanovama, udrugama i pojedincima iz okruženja ili pak suradnjom s medijima. Internetska stranica knjižnice, osim online kataloga i digitaliziranih dijelova zavičajne građe, može imati i interaktivne tražilice, na primjer znamenitih osoba kraja, upoznajmo zavičaj ili slično. Posebno treba naglasiti mogućnost turističke promocije zavičaja kroz izdavaštvo.

6.1. SVRHA I CILJEVI

6.1.1. SVRHA

Digitalizacija građe je put kojim institucije kulturne baštine moraju ići ukoliko žele aktivno sudjelovati u digitalnom odnosno informacijskom dobu u kojem živimo.

Digitalizacijom odabranih primjeraka zavičajne građe ona će postati dostupnija, lakše će se pregledavati i moći se atraktivnije predstaviti.

Opće je poznato koje prednosti donosi digitalizacija građe: lakše pregledavanje građe i pretraživanje unutar teksta, jednostavnije citiranje, uspoređivanje, korištenje građe, moguća prilagodba za osobe koje imaju teškoća s vidom itd. Objavljivanjem digitalnog sadržaja posjećenost mrežnim stranicama knjižnice postaje veća kao i broj potencijalnih korisnika knjižnice.

6.1.2. CILJEVI

Od projekta Digitalna knjižnica Gradske knjižnice Crikvenica očekujemo:

- izgradnju digitalne knjižnice primjerenu narodnoj knjižnici koja će se postojano obogaćivati vrijednom građom prema našim mogućnostima
- veću dostupnost odabrane građe stvarnim i potencijalnim korisnicima
- poticanje interesa i uvećanje znanja o lokalnoj kulturnoj baštini
- veću posjećenost mrežnim stranicama knjižnice
- bolju dostupnost izvora informacija o povijest zavičaja

- digitalizacija relevantnih, preglednih publikacija o našoj povijesti
- obrada digitalizirane građe, formiranje zbirke i objava u digitalnoj knjižnici
- edukacija zaposlenika o postupcima digitalizacije i provođenju projekata
- veća dostupnost informacija o povijesti područja Grada Crikvenice putem web stranica GKC

Digitalna knjižnica jest novo očekivanje za baštinske institucije kao i prilika za nove usluge koje će doprijeti do najšireg kruga građana. Gradska knjižnica Crikvenica već je dugi niz godina razvojno ograničena svojim prostornim problemima no unatoč tome nastojimo pratiti razvoj struke. U tom smislu, digitalna knjižnica može donekle kompenzirati limite fizičkog prostora.

Projekt digitalizacije radit će se uz pomoć djelatnika i Matične službe Gradske knjižnice Rijeka temeljen na njihovom Projektu digitalizacije zavičajne zbirke i uz njihovu savjetodavnu, stručnu i pravnu pomoć.

Stoga Gradska knjižnica Crikvenica svoju digitalnu knjižnicu pomno planira i premda je put za koji smo se odlučili izazovan, on će razviti naše vlastite sposobnosti i znanja te donijeti razvojni napredak naše Knjižnice.

6.2. ZNAČAJ PROJEKTA DIGITALIZACIJE⁴⁶

6.2.1. ANALIZA POTREBA

Osnivanje digitalne knjižnice važan je prioritet, koji zahtjeva široku raspravu o potrebama i idejama vezanim uz sadržaj naše buduće digitalne knjižnice. Mnogo je potreba i ideja te je potrebno prvenstveno identificirati moguć sadržaj digitalne knjižnice prema korisničkim potrebama i posjedu građe koje imamo. Građa bi se trebala grupirati u različite tematske cjeline i izvoditi u više faza. Za početak ocjenjujem da prvenstvo treba imati digitaliziranje rukopisne ostavštine, korespodencije Janka i Nikole

Polića, kao i njihove obiteljske fotografije, publikacije s pregledima crikveničke i selačke povijesti.

Ciljane skupine su prvenstveno postojeći korisnici Gradske knjižnice Crikvenica (njih oko 2500), potencijalni korisnici, tj. građani grada Crikvenice, učenici, studenti, znanstvenici, istraživači, ljubitelji svoga zavičaja i njezine povijesti, emigranti itd.

Dugogodišnje iskustvo u radu s korisnicima temelj je za procjenu njihovih potreba.

KORISNIK	POTREBA	REZULTAT
Korisnici GKC	informacijska	Dostupni izvori znanja, ljubav prema zavičaju
Građani grada Crikvenice i Županije primorsko-goranske	Informacijska, obrazovna	Dostupni izvori znanja
Učenici i studenti	obrazovna	Dostupni izvori znanja
Znanstvenici i istraživači	Istraživanje, znanstveni rad	Građa za istraživanje
Amateri istraživači zavičajne povijesti, lokalpatrioti, zavičajne udruge	Informacijska, obrazovna	Poznavanje zavičaja i razvijanje svijesti o zavičajnoj kulturi i povijesti
Emigranti	informacijska	Poznavanje povijesnih okolnosti
Zaposlenici GKC	informacijska	Odgovori na informacijske upite

6.2.2. DODANA VRIJEDNOST

Dodana vrijednost ovog projekta je dopiranje do potencijalnih i online korisnika, širenje kulturne baštine našega kraja te omogućivanje da digitalan sadržaj bude

⁴⁶ Prijedlog programa Gradske knjižnice Rijeka, Digitalna knjižnica GKR – Povijest Rijeke, Rijeka : Gradska knjižnica Rijeka, 2012.

dostupan svim građanima Europe. Digitalizirana kulturna baština može postati temelj daljnjeg razvoja, stvaralaštva, a u konačnici i gospodarskog razvitka. Eksponencijalan rast znanja te informacijskih i komunikacijskih tehnologija mijenja način na koji živimo i danas je postojanje u elektroničkoj formi sve veći imperativ, isto kao što je prijelaz tradicionalne knjižnice u hibridnu knjižnicu.

6.2.3. PRIMJENA I UTJECAJ

Novu uslugu i sadržaj izuzetno je važno kvalitetno promovirati svim dostupnim kanalima komunikacije s postojećom korisničkom zajednicom i općom javnosti. Gradska knjižnica Crikvenica ima razvijenu mrežu kontakata među svim baštinskim, obrazovnim i drugim ustanovama u gradu Crikvenici i Primorsko-goranskoj županiji.

Digitalizirani pregledi povijesti zavičaja mogu se koristiti na svim razinama formalnog obrazovanja, u istraživačkim i znanstvenim radovima kao i među najširoj populacijom u svrhu poznavanja zavičajne povijesti.

Projekt sadrži i dodatnu edukaciju zaposlenika Gradske knjižnice Crikvenica za projekte digitalizacije, rješavanje spornih pitanja vezanih uz autorska prava i zaštitu osobnih podataka, stručnu obradu digitalizirane građe, što će sve pridonijeti jačanju vlastitih kapaciteta za daljnje digitalizacijske projekte.

6.2.4. ZAŠTITA AUTORSKOG PRAVA I OSOBNIH PODATAKA

Kod prezentiranja građe široj javnosti posebnu pažnju mora se posvetiti autorskim pravima i zaštiti osobnih podataka.

Građu koju naša Knjižnica posjeduje dobila je darovnicom s pravom korištenja, ali unatoč tome sva ona građa koja bude određena za objavljivanje bit će dodatno provjerena i zatražit će se od nasljednika dozvola za digitalizaciju i objavljivanje građe.

Posebnom darovnicom je preneseno i pravo korištenja rukopisne ostavština dr. Vinka Antića, a za rukopisnu ostavštinu Ivana Lončarića Papića Knjižnica ima dopuštenje obitelji - nasljednika.

Grada ostavština je velika, kod odabira građe za digitalizaciju potrebno je provjeriti i sadrži li ostavština osobne podatke o trećim osobama, pa ako se dokument želji objaviti u cijelini ili djelomično, osobe čiji se podatci u njima javljaju treba pronaći i tražiti njihovo dopuštenje za objavljivanje. Traženje dopuštenja moguće je izbjeći anonimizacijom podataka prije digitalizacije. Osobni podatci mogu se zacrniti ili nekako drugačije učiniti nečitljivim ili se moraju anonimizirati.

Osobni podatci su u pravilu izuzeti od prava na pristup informacijama, postoje propisi o rukovanju tim podacima i roku dostupnosti. Hrvatski Zakon o arhivskom gradivu i arhivima iz 1997. kaže da je građu koja sadrži osobne podatke moguće koristiti 70 godina nakon nastanka odnosno 100 godina od rođenja osobe na koju se podatci odnose, a prije tog roka samo uz dopuštenje osobe čiji su podatci. Unatoč smrti osobe ne prestaje i briga za čuvanje njezine privatnosti, ne smije se zaboraviti da članpovi njezine obitelji iz različitih razloga mogu biti zainteresirani da se neki podatci ne objave.⁴⁷

U ostavštini se nalazi i veći broj fotografskih djela i slika koje su zaštićene kao umjetnička djela, bez obzira na njihovu umjetničku vrijednost. Zanimljive su upravo za objavljivanje fotografije na kojima se nalaze osobe. Takve se fotografije bez pristanka prikazanih osoba, ili njihove obitelji ne smiju objavljivati jer to spada u zaštitu osobnih podataka.⁴⁸

Za svu građu koja bude odabrana za digitalizaciju i tako javno dostupna izvršit će se provjera i tražiti dopuštenje za objavljivanje. Grada s autorskim pravima za koju ne dobijemo dopuštenje koristit će se u prostoru knjižnice dok autorsko pravo ne istekne i postane javno dobro.

⁴⁷ Horvat, A.; Živković, D. Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. Str.20-21

⁴⁸ Horvat, A.; Živković D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009. Str. 115

6.3. GRAĐA I SADRŽAJ

6.3.1. GRAĐA ZA DIGITALIZACIJU

Korisnici Gradske knjižnice Crikvenica kao i potencijalni korisnici te posjetitelji ovog grada koji tu ne žive ali ih nešto veže uz ovo područje, na primjer porijeklo ili boravak članova obitelji, u svojim informacijskim zahtjevima često traže građu koja se tiče povijesti grada. Ta je građa općenito rijetko dostupna zbog nedostatnog broja primjeraka, a digitalizacija uz jednostavno i lako korištenje, riješila bi i pitanje očuvanja i zaštite knjiga kao i ostale građe.

Gradska knjižnica Crikvenica posjeduje vrijednu rukopisnu građu, pisma i fotografije važnih ličnosti, građu sitnog tiska, starih zemljopisnih karata, stare razglednice i ostalu zanimljivu i vrijednu građu koja se tiče našega zavičaja a koju bismo željeli digitalizirati, stručno obraditi u našoj digitalnoj knjižnici i prezentirati široj javnosti.

Prije kretanja u izvedbu projekta potrebno je popisati građu koja će biti digitalizirana vodeći se sljedećom tablicom:

RBR	IMATELJ	NAZIV ¹	VRSTA ²	KOLIČINA ³	OBRAĐENOST ⁴	NAPOMENA ⁵
1.	Gradska knjižnica Crikvenica – Ogranak Selce					
2.	Gradska knjižnica Crikvenica					

- ¹ – *Upisati naziv cjeline kojoj građa pripada te naziv jedinice.*
- ² – *Navesti vrstu građe (knjige, spisi, rukopisi, karte, planovi, fotografije, akvareli i dr).*
- ³ – *Navesti broj diskretnih jedinica koje trebaju biti predstavljene u digitalnoj zbirci te količinu građe (komada, knjiga, listova, stranica, dužnih metara i sl).*
- ⁴ – *Upisati jednu od sljedećih oznaka razine sređenosti: P (potpuno sređeno), D (djelomično sređeno), N (nesređeno), jednu od sljedećih oznaka razine opisa: A (opisane sve jedinice), B (opisana većina jedinica), C (opisan manji dio jedinica ili nema opisa), te oznaku podrobnosti opisa: 1 (puni opis), 2 (kratki opis).*
- ⁵ – *Opisati specifičnosti odabranih jedinica ili cjelina s obzirom na tehniku, postupak i trajanje digitalizacije. Navesti možebitna ograničenja dostupnosti.*

6.3.2. NAČIN KORIŠTENJA SADRŽAJA

Sadržaj koji ulazi u javno dobro bit će javno dostupan, a ukoliko bude sadržaja s autorskim pravom za kojeg ne dobijemo dopuštenje, neće biti dostupan javno dok autorska prava ne isteknu, već će se moći koristiti unutar knjižnice.

6.3.3. KORISNICI

Ciljana skupina korisnika su naši stvarni i potencijalni korisnici. Najšire gledano, to je populacija građana grada Crikvenice i Primorsko-goranske županije, Hrvatske i Europe. Učenici, studenti, istraživači, znanstvenici, povjesničari, bibliofili i ljudi koji su porijeklom vezani za ovaj kraj bit će korisnici digitaliziranih knjiga o povijesti Crikvenice i Selca, koji će koristiti vrijednu online dostupnu građu i zadovoljiti svoje interese.

6.3.4. POHRANA SADRŽAJA

Sadržaj će biti pohranjen na serverima Gradske knjižnice Crikvenica te na prikladnim diskovima u našem informacijskom sustavu.

6.4. PLAN PROJEKTA

6.4.1. PREGLED AKTIVNOSTI

BR.	NAZIV PROJEKTNE AKTIVNOSTI	NOSITELJ	POČETAK	KRAJ	ČOVJEK/MJESECI
1	Pribava autorskih prava ¹	Gradska knjižnica Crikvenica			
2	Snimanje građe ²	vanjski suradnik			<i>outsourcing</i>
3	Instaliranje softvera, prilagodba programa našim potrebama i doprogramiranje ³	Gradska knjižnica Crikvenica			
4	Oblikovanje digitalne zbirke ⁴	Gradska knjižnica Crikvenica			
5	Upravljanje projektom, praćenje kakvoće i uspješnosti, implementacija i predstavljanje rezultata projekta ⁵	Gradska knjižnica Crikvenica			
Ukupno:					

¹ – Istražiti, pronaći nositelje autorskih prava i dobiti privole za digitalizaciju odabrane građe.

² – Skenirati i napraviti OCR (optičko prepoznavanje znakova) odabrane građe i dostaviti ih nositelju projekta.

³ – Odabrani program instalirao bi se na server i prilagodio našim zahtjevima i mogućnostima. Instalirali bi se također i dodatni programi, prilagodilo sučelje i tome slično. Ovaj korak uključuje također i osposobljavanje te prilagodbu softvera, dodatno programiranje radi dobivanja proizvoda kakav će zadovoljiti naše potrebe (što uključuje i edukaciju i rad naše djelatnice). Softversko rješenje treba biti skrojeno prema našim mogućnostima i potrebama kojim ćemo moći upravljati vlastitim snagama.

⁴ – Osnovni cilj je oblikovati digitalnu zbirku zavičajne tematike koja će uključiti vrijednu građu o povijesti Crikvenice i Selca. Skenirani dokumenti unijet će se u novostvorenu Digitalnu knjižnicu, opisati pripremljenim metapodacima, pripremit će se izdvojene izložbe koje će dodatno istaknuti našu digitaliziranu građu i u potpunosti pripremiti za objavu na webu.

⁵ – Cilj je uspostava kvalitetne digitalne knjižnice što će se postići pomnim planiranjem, praćenjem postupaka vezanih uz digitalnu knjižnicu. Rezultati projekta predstaviti će se kako u online okruženju tako i na stručnim skupovima, u medijima itd. Aktivnosti u ovom koraku trebaju uključivati redovite sastanke stručnjaka koji će raditi na realizaciji projekta, savjetovanja s vanjskim suradnicima, komunikacija s kompetetnim stručnjacima te praćenje lokalnih, nacionalnih i svjetskih kretanja u području digitalnih knjižnica.

6.4.2. PRAĆENJE USPJEŠNOSTI

Posjećenost mrežnog mjesta bit će brojčani pokazatelj, zadovoljstvo korisnika u neposrednom kontaktu, mišljenje stručnjaka iz knjižnice i šire knjižničarske zajednice bit će također indikator uspješnosti projekta. Mjerenje bi se pratilo metodom razgovora i anketa, a ispitivalo bi se pretraživost zbirke, preglednost dokumenata, korisnost podataka kao i mogućnost citiranja.

7. ZAKLJUČAK

Brižljivo kompletirana, pomno čuvana i rado korištena zavičajna zbirka ponos je Gradske knjižnice Crikvenica i ogranka u Selcu. Ponos je Grada Crikvenice i mjesta Selce.

U euforiji brza napretka, u pronalasku novih medija, zaokupljeni velikim pothvatima i projektima, bili smo previše okrenuti svjetskom, globalnom, velikom, a zapostavili smo ono malo, svakidašnje, lokalno, naše. Knjiga i sve druge tiskane publikacije ostaju čvrst oslonac naše civilizacije. Knjižnice koje se oduvijek bave širenjem pismenosti i opće kulture okreću se zavičaju, lokalnoj zajednici kao svojim vjernim korisnicima. Formiraju se zavičajne zbirke, traže se odgovori na sve više pitanja, prati se tehnološki napredak i dosiže budućnost ali ne zaboravlja tradicija, korijen, prošlost. A ona će kod nas biti sačuvana za iduće generacije u rijetko opsežnom i bogatom dokumentu - dragocjenoj zavičajnoj zbirci.

Nastojimo da knjižnica bude što više prisutna u životu građana, bilo putem medija, bilo kroz česta okupljanja u prostorima knjižnice na kulturnim događanjima. Knjižnica je prepoznatljiva i uvijek prisutna, najvažnija kulturna gradska ustanova, koja svakodnevno intenzivno živi, a u svom životu vješto prezentira svoj rad i potrebe.

Prikriveni, stručni rad za korisnike, ali i onaj neposredni, javni rad s korisnicima pridonosi kvalitetnijem, povoljnijem položaju knjižnice u širem i užem okruženju. Knjižnica je, zahvaljujući svom radu ali i svojoj sveprisutnosti, shvaćena, vrednovana i uvažavana kao čuvar mjesne i ukupne hrvatske baštine, kao mjesto kulturnog ozračja, pismenosti i znanja.

Promišljajući o radu naše knjižnice na skupljanju, obradi, čuvanju fonda i borbi za očuvanje i promicanje zavičajne zbirke, s ponosom želim istaknuti da smo zadovoljni postignutim. Nikada javno zadovoljni, jer uvijek tražimo više, ali u našim srcima osjećamo zadovoljstvo. Mi smo, knjižničari, entuzijasti koji uvijek mogu dati više ali znaju tražiti i dobiti potrebno. Naš je uspjeh što smo uspjeli predložiti društvenoj zajednici važnost zbirke, što su nam osigurana sredstva, što je dodijeljen odgovarajući prostor, što se svake godine nastavlja s nadopunom zbirke, ali naše najveće postignuće su naši mještani, korisnici, ljudi koji nas podržavaju, koji su s nama i svesrdno nam pomažu i doniraju nas.

Danas tražimo odgovore za budućnost, ali ne zaboravljamo tradiciju, korijen, prošlost. Zavičajna zbirka dokazuje da je sjecište u kojem se prepliću slike prošlosti s prizorima intenzivne sadašnjosti, nesumnjivo i budućnosti. Ipak na kraju, ono najvažnije, ispunili smo životnu želju Ivana Lončarića Papića koji nas moli:

Molim!

*Moje astronomske, zvezdane skice,
spise, plakate, table valja
čuvati za buduća pokoljenja,
i oni će mi biti vrlo zahvalni
da sam ja toliki trud uložio
ovoj znanosti da sam se
kulturno bavio tom stvari
molim i molim i prosim
čujte moje riječi.⁴⁹*

Selce, 10. travnja 1958.

Čuli smo njegove riječi, njima smo ostali vjerni i opravdali smo ukazano nam povjerenje!

⁴⁹ „Teka“ br. 10 Ivana Lončarića Papića, naslovna stranica

LITERATURA

Antić Peverin, S. Selce – Papićeva luč. Selce : vlastita naklada, 2011.

Antić, S. Selce od rimske lučice do modernog naselja. Crikvenica : Ustanova u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić", 1998.

Fabrio, N. Prvo pretkazanje Kamovljeva "programa na literaturu" : 'Strašna tragedija' OTELLO ili kućno kazalište obitelji Polić. // Književna republika, 1-2/III, (2005)

Gašparović, D. Kamov. Rijeka : Adamić, 2005.

Horvat, A.; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009.

Horvat, A.; Živković, D. Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012.

ISBD(CM) : međunarodni standardni bibliografski opis kartografske građe. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1982.

ISBD(M): međunarodni standardni bibliografski opis / prevela, primjere odabrala i opisala Branka Hergešić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1980. (Povremeno izdanje HBD-a; knj. 3).

ISBD(NBM): međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe / s engleskog prevela, hrvatske primjere odabrala i izradila Vedrana Jurčić. Prerađeno izdanje. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1993. (Povremeno izdanje HBD-a; knj. 10).

ISBD(S): međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija / s engleskog prevela, hrvatske primjere odabrala i izradila Aleksandra Horvat. Prerađeno izdanje. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo; Zavod za informacijske studije Filozofskog fakulteta, 1992. (Povremeno izdanje HBD-a; knj. 9).

Katić, T. Digitalizacija stare građe (2003). // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 46, 3-4

Krištafor, V. Knjižnice i čitaonice u Crikvenici. Rijeka: Libellus, 1995.

- Kurelac, F. Fluminensia ili koječega na Reci izgovorena, spevana, prevedena i nasnovana po Franu Kurelcu starinom Ogulincu a rodом iz Bruvna u Krbavi. Troškom biskupa Djakovačkoga. Zagreb : Slovi Antuna Jakića, 1862.
- Lončarić-Papić, I. Paćuharije : crtice u čakavskom narječju. Crikvenica : Vinodolska tiskara D. Knez, 1933.
- Mesić, Đ. Građa i informacije u zavičajnim zbirkama narodnih knjižnica i načini prikupljanja. // Informatologia Yugoslavica 20, 3/4 (1988), str. 209-217.
- Mesić, Đ. Praksa zavičajnih zbirki u Jugoslaviji i svijetu. // Informativni bilten Kulturno-povijesnog sabora Hrvatske, 1/1 (1985), str. 12-16.
- Mesić, Đ. Stanje zavičajnih zbirki i mogućnosti njihova razvoja. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 31, 1/4 (1988), str. 209-210.
- Naraštaji govore. 110. godišnjica (1873. – 1983.) Narodne knjižnice u Selcu. Selce: Narodna knjižnica i čitaonica, 1984.
- Pasqui, V. Očuvanje digitalnog gradiva i arhivi s otvorenim pristupom : trajni pristup slobodno dostupnim digitalnim objektima : informativna brošura.
URL:http://www.digitalpreservationeurope.eu/publications/briefs/HR_Digital%20Preservation%20and%20Open%20Access%20Archives.pdf (20.7.2014.)
- Pejić, I. Zavičajna zbirka kao jedan od oblika djelovanja knjižničara u društvenoj zajednici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 39, 1/2 (1996)
- Pejić, I. Zavičajna zbirka Narodne knjižnice "Petar Preradović" Bjelovar. Bjelovar: Prosvjeta, 1996.
- Pejić, I. Zavičajna zbirka u kontekstu novih društvenih promjena. // Bjelovarski učitelj 7, 2-3(1998)
- Prijedlog programa Gradske knjižnice Rijeka, Digitalna knjižnica GKR – Povijest Rijeke, Rijeka : Gradska knjižnica Rijeka, 2012.
- Program zaštite i stručne obrade rukopisnog gradiva zbirke. Crikvenica : Grad Crikvenica, Upravni odjel za javne potrebe, 1999.

- Srdoč–Konestra, I. Književno djelo Viktora Cara Emina. Rijeka, Opatija : Adamić, Gradska knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“, 2008.
- Stamatović, D. Zadaci i značaj zavičajnih fondova u opštinskim narodnim bibliotekama. // Savjetovanje o zavičajnim zbirkama u narodnim bibliotekama / priredili Rejhana Maslo, Jelka Popović-Trtak. Sarajevo : Narodna biblioteka „Hasan Kikić“, 1987.
- Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 33 1/4 (1990), str. 210-226.
- Stefanović, D. Za otvorenije zavičajne zbirke. Zusammenfassung (25. Skupština Hrvatskog bibliotekarskog društva, Zadar, 16-17. 5. 1985.). // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 28 1/4 (1985), str. 89-97.
- Šegota, V. Ivan Lončarić Papić – malomišćanski enciklopedist. // Novi list (1960)
- Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada Benja, 1994.
- Tošić-Grlač, S.; Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj : Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / Črnjar, Ljiljana ; Lakić, Vilijam ; Sabljak, Ljiljana ; Tošić Grlač, Sonja ; Vugrinec, Ljiljana (ur.). Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 51-64.
- UDK – Univerzalna decimalna klasifikacija : shema za stručni raspored u narodnim knjižnicama / redaktor sheme, autor uvoda, uputa i napomena Ljerkica Filaković. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1985.
- Upute za poslovanje narodnih knjižnica / Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 1996.
- Urem, M. Janko Polić Kamov, Dora Maar i hrvatska avangarda. Rijeka : Udruga građana Rival , 2006.
- Urem, M. Nepoznata pisma Janka Polić Kamova. // Vijenac 364, (2008)
- Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1970-1986. Prvi dio Odrednice i redalice. 2. izmjenjeno izd. 1986. (Posebno izdanje HBD-a; knj. 5). Drugi dio Kataložni opis. 1983. (Posebna izdanja HBD-a; knj. 4).

Vuković- Motl, S. Formiranje zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama s osvrtom na stanje zavičajnih zbirki u Hrvatskoj // Informativni bilten Kulturno-prosvjetnog sabora Hrvatske, 1/1 (1985), str. 16-18.

Vuković- Motl, S. Zavičajna zbirka SR Hrvatske. Summary // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 22 1/4 (1976), str. 45-53.

Vuković-Motl, S. Zavičajna zbirka. Summary // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 21 1/4 (1975), str. 17-25.

Zakon o knjižnicama. // NN 104 (2000)

Živković, D. Knjižnice i zavičajnost na pragu globalizacije // Znanje o domu in kulturni zakladi, skriti v knjižnicah : zbornik radova / 7. Strokovno srečanje z mednarodno udeležbo Knjižnica - igrišče znanja in zabave, Otočec, 19. in 20. september 2011. / Frida Bišćan (ur.). Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2011. Str. 14-21.

Živković, J. Stručni katalog : izvod iz Univerzalne decimalne klasifikacije. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1968. (Posebno izdanje HBD-a; knj. 1).